

Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'yo. miráumai-ima maisuwéna Yóni Ísun-aaí agaimakáíye. Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yóni kwemá séna Ísun-aiiyavai áraire sígwáe séna maarán-áimbá agaimakáíye. Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima marapá'á maránkaraimba kwemá Ísuman-íye. Yóni séna kwemá Áánútun-aaigoman-íye siráíye. Ísu Áánútu ááninko sáwí-imayáao tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiman-íye sénááontavai Ísu kawe'-má'yái ímo awánarombayai mairáíye. évakarawai kwenááiyavai áraire sésa kwená aampa'á kwárówasa évakarawai kamparé sésa simái sáwí'a umánkaraawe. Ísu Áánútunopa'o iyí-ámbá éna áraikona ááimba éna maí'mai'a ónááowaina ááimban-íye-aintavai áraire sewái Ísu aúnái'a umái maí'mai'a ónááoni'a kwéumatinkaiye. aúnái'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe. mirán-áimbá Yóni agaimakáíye.

¹ ááinka'a maramá íma kwáyonka'a Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima kwenáwí'a Áánútun-aaigoman-íye. Áánútun-aaigoma aasiyaasí ména Áánútuwe ména kwemá Áánútuma póna ² ááinka'a Áánútun-aaigoma Áánútuwe ména ³ amápa-tantaa'a úmarowana

Áánútu imáyáama amúwana amápa-tantaa'a minkánáá paárurain-tantaa'a úmakaiye.

⁴ Áánútun-aaigoma kwaásimo maí'mai'o ónááowaina ááimban-iyé. miraúmai kwemá kwaásivimba sáma kamátinkena ⁵ túnín-ayampa'a sáma kaisaná túnín-tantaakoma sámo kain-tántáákómbá íma usáyaaitena uvisínkaiye.

⁶ moóráwai áwí'a Yóni máyowana Áánútuma ai'maréna ⁷ sámo kain-áímbá maimaé amápa-kwaasiva'a kwinasá mináímbá isésa sésa árai'a Ísu Kárásítima kwaási sáma kamátinkaiwaiman-iyé sígwáe súwana ⁸ Yóni kwemá íma sámo kamátinkaina'a póna sámo kamátinkaindawain-aaí maimaéna kuráiyé. ⁹ Áánútun-aaigoma amápa-kwaasivimba sáma kamátinkaiwaiman-iyé. Yóni simátímakainka'a Áánútun-aaigoma marapá-kwáásívímbá kumpaáruraiye.

¹⁰ Áánútun-aaigoma maramá tarórumakena marapá'á kumbáyowasa marapá-kwáási kwená ááimba íma kawé'á umái awánaraawe.

¹¹ kwenamáápa'a kumbáyowasa kwenamááaraa íma paru umánkombanivo ¹² évakarawai paru umánkesa kwentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé suwaná póna miwíyávéna séna Áánútuna iyámpóiyomban-owe siráiyé. ¹³ kwaási kentí imáyáavinkení'a umái kwématinkaavo Áánútuna iyámpói íma miráumai Áánútuna iyámpóíraani'a kwéowe. Áánútu kwená imáyáavinkemba umátínkáimba pósa Áánútuna iyámpóíraani'a kwéowe.

¹⁴ Áánútun-aaigoma kwaásima aúkena

marapá'á ména kentáávímbá máyowata awánaraumne. paru-yántáákwará arupí-yantaakwara'a kwempímbá sáwíva'a kwáyon-kwaasi póna ságayankwara-kwaasi úwata awánaraumne. avowámá ááninkomba kímborawaimba póna ságayamba amúwana miságáyánkwará'á máyowata awánaraumne.

¹⁵ Yónima kwentávéna amápa-kwaasi simátimena séna kembá íma masínkaraanka'a kesínaaembo tíníwaima kweinónkáámbá paárurena ména póna kembá usáyaaitaraiye siráunda-aimba minkwáásiyávé'a siráumne siráíye.

¹⁶ paru-yántáá'á kwempímbá sáwíva'a kwáyáiwaima póna kentáá kawé'á kwéumasinkavata kwiyé. ¹⁷ naaóvá'á Áánútu Mósesimba ai'maréna séna kesí amáámba simátimiyo séna naaémba Ísu Káráisitimba ai'maréna séna parumó íi-yántáá'á arupí-yantaa'a móruntimiyo siráíye. ¹⁸ naaóvá'-naovakwara ívékwara'a marará-kwáásí Áánútunane'a íma awánaraambanivo kímborawai ááninkoma kwesé ména mimbóráí'a umái ména póna kwéagaraasinkaintaawe.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:7-9, Áríku 3:15-17

¹⁹ Yérúsaremu-naopakemba Yútaa-kawaa-kwaasi mono'-máayái-kwáásinté Áríváí-andaraken-kwaasiyonte ti'márówasa Yóninopa'a tésa áísaa esa sésa emá nááwa'ono suwaná ²⁰ Yóni íma umémpa'a tuwómbe avora'á séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráisitima íma kemá úne

súwasa ²¹ emá nááwa'o. Íráiyaa naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakaiwaiya'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa miwí sésa naaóvá'á Áánútu séna kesáái simátiminiwai Mósesiraan-kwaasi ai'maráanana kumíniye siráimba kwemá ewá'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa ²² miwí sésa nááwa'ono súnaya simásimenda-aimba si'mákaawaiya kosimátimenaumne suwaná ²³ Yóni simátimena séna Áánútun-aaí simátímakowaima áwí'a Áísáya naaóvá'á agaimaréna séna

kavóná-marava'a moóráwai ména
 aayamáírakemba séna Ísóigona aambá
 kwirankánááomba kwená aambá arupí
 iyana minámpá'á kwíno

siráimba mindá kemá úne Yóni súwasa ²⁴ taáísaa-un-kwaasivinkemba évaka'a áamáán-kawaa-kwaasi miwímá ²⁵ Yónimba áísaa esa sésa emó sémo Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úne. íma kemá Íráiyaama úne. Áánútun-aaí simátiminiwaima Mósesiraan-kwaasi íma kemá úne. emó siráandanivo nóintavai nombá kwévetinkaano suwaná ²⁶ Yóni séna kemá noné su'mai kwévetinkaunana kentí avumpimbó moóráwaimo máyáimba íma kwéawanaamba póna ²⁷ aáno kesínaaemba tíndawaima kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kwená mayáímá kwémayaundayave'a pó'a kemá úwoi-kwaasi úne Yóni siráíye. ²⁸ Yótáni-nonkona menávápá'á Pétáni-naopa'a Yóni nombá kwévetinkowasa áísaa uwaná Yóni mináímbá siráíye.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.

29 simásuwena usá aaváyaaraamba
 Ísumo túmba Yóni awánéna simátimena
 séna kenti sáwí-imayaayavesa ísámai
 sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwíساسamo
 Áánútumbo ámentemba kwétin-kwaasi
 amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai
 maitiyuwáíndayavena póna puwíníye.
 mindáyavena Áánútu ai'máráísana kúmimba
 póna puwíníye. ³⁰ kembá íma masínkaraanka'a
 kesínaaembo tíníwaima kweinónkáámbá ména
 kembá kwéusayaaitaiyemo siráunda-aimba
 minkwáásíyáv'e'a siráumne. ³¹ Áánútumo
 usásinankaiwain-aaí isé'a nááwantavesa
 seéo siráunda isa'á nombá kwévetinkaunda
 pósa Ísareri-kwaasi kwembá kawe'á umái
 awánanaaowe Yóni siráíye.

³²⁻³⁴ Yóni awánaron-aimba simátimena séna
 Áánútumo usásinankaiwaintave'a sé'a nááwa'iyó
 siráunda kwíyómpakemba Áánútun-amankoma
 mááiraamba úmaena kwenane'á kumbáísa'a
 awáné'a sááka'a makáunda póna Áánútu
 si'mákaiwaima séna nombá kwévetinkenana
 kesimankómá moórá-kwaasigo ane'á kumbaína
 emá awáné se Áánútun-amankoma tirumpimbá
 anómba umátinkaniwaiman-iyé siráin-aimba
 sááka'a makáundara'a póna mirámó imbá
 awáné'a simátime'a sé'a kwemá Áánútu
 ááninkoman-iyé Yóni siráíye.

*Éndaruwe Pítaae Ísun-ánaaemba kwakááyan-
 kwasai.*

³⁵ simásuwena usá aaváyaaraamba Yóniye
 kwená kwayó-kwáásíráíyé mésaya ³⁶ Ísumo

kúmba awánésaya uwaná Yóni séna minkwáási Áánútu ai'mákain-kwaasi póna amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíníye. kenti sáwí-imayaayavesa ísámai sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwísasamo Áánútumbo ámentemba amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíníye súwasarai ³⁷ mindárai isésarai Ísun-ánaaemba kwáróyana ³⁸ Ísu kogwanténa métuwanena séna nóintavaiya'oyo súwasarai miwí tááivinkemba sésarai Araapaiyo náávava kwémaeno kwántámai sésarai anóndakoo náávava kwémaeno suyaná ³⁹ Ísu séna taawánaakaiyo súwasarai kwesé kuyambá mindáúmpá'á komésaya aaváúmá toraétáapa'a marónka'a komáyáawe.

⁴⁰ Yóni siráin-aimba iséna Ísun-ánaaemba kwakón-kwaasi moóráwai áwí'a Éndaru kwemá Sáimoni Pítaa ávákoma póna ⁴¹ aiva'á awaaómá avakáá-umai awánéna séna Áánútumo usásinankaiwaima Mésíyaa máyáísa'a awánaraumne sirái. Mésíyaawe-kwi'a kwántámai Kíríki-kwaasi tááivinkemba Káráísitiye sembá mináwíkóná ááimba Áánútumo usásinankaiwaiman-iyé kwésewe. ⁴² Sáimonimba áí'maena Ísunopa'a tuyaná Ísu awánéna séna Yóni ááninkoma úne. enáwí'a Sáimoniye. moórá-kwi'a Pítaawe simánkaumne Ísu siráiyé. miwí tááivinkemba Pítaawemo sembá anón-ontankowe kwésewe.

Vírípiye Nátáníyoe Ísun-ánaaemba kwakááyan-kwasai.

⁴³ usá aaváyaaraamba Ísu séna Káriri-ayampa'a kónáe séna Vírípimba avakáá-umai áí'maena séna kesínaaemba kwaraaó siráiyé. ⁴⁴ kwemá Pétésáitavakemba Éndarunte Pítaantei naaópaken-kwaasiman-iyé. ⁴⁵ Vírípima Nátáníyomba avakáá-éna séna Mósesiye Áánútun-aaí simátímakowaiye Áánútun-aaí aúváívimba agaimarésamo siráan-kwaasigonta awánaraumne. kwemá Násáreti-naopakemba Yósépi ááninko áwí'a Ísuman-iyé súwana ⁴⁶ Nátáníyo séna kesáámó súndaya Násáreti-naopakemba íma kawé-kwáásímán-iyé kwésune súwana Vírípi séna taawánaao súwasarai ⁴⁷ kuyambá Ísu Nátáníyomba awánéna séna mendá árai'a Ísarerina'a íma kampar-ímáyáámá kwáyáinda'a kwétiye súwana ⁴⁸ Nátáníyo áísaa ena séna nóintavaiya kesí imáyáama suwánéwa seénó súwana Ísu séna Vírípima íma ááyarainka'a ená naaópa'a víki-taaigona ááinka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súwana ⁴⁹ Nátáníyo séna anóndakoo emá Áánútu ááninko e Ísareri-kwaasi kentáásí kawááná'á óne súwana ⁵⁰ Ísu séna víki-taigona ááinka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súndayavai kentávái se áraire Áánútu ááninko óne kwésene. ená naaópa'a máyaana'a imáyáavinkemba awáraundayavai sénda po mintántáákómbá usáyaaitanin-tantaa'a naaémba awánaniyone. ⁵¹ árai'a simátíme'a sé'a kwíyómpa'a sokón-tawaai taaínkaa'a ínasa kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawaisopa'a

kwíyómpaken-kwayo'narawa'a iré kunke íya'a
tuwánanaaowe Ísu siráiyé.

2

Ísu ándá-aran-domba kasúkáin-kwasai.

¹ ayúnkáraamba Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a torupamáí mésa aaraí kwétokwaa-esa Ísumba anówama komáyowasa ² Ísunte kwená kwayó-kwáásíyé tááyowasa komáyówana ³ ándá-aran-domba namái ánásowana Ísumba anówama Ísuntavena séna ándá-aran-domba ánásaiye súwana ⁴ Ísu séna kesí mayáiyávái íma simásimiyo. amáparawaimo kesí ááimbo suwánanaaonkanaama íma tiráiyé súwana ⁵ Ísumba anówama mayái máyón-kwaasiyavena séna simátimindantemba oró siráiyé. ⁶ Yútaa-kwaasi tiyáánka'a nombá pékon-amaamba sáwíva'a kwáyomba mindáyavai ava'moraéma anósawei-anama kwáyowana ⁷ Ísu mayáímó máyón-kwaasiyavena séna misáwéí-ánávímbá nombá atímai ógwitaaro súwasa atímai ógwitamarowana ⁸ Ísu séna évaka'-nomba umaé'a toónká'ó kárákwiraiwaimba mááméro súwasa mirá uwaná ⁹ mindómbá ándá-aran-domba kasuvúwana toónká'ó kárákwirowai néna séna náávaken-dona'iyomo súmba mayáímó máyón-kwaasi Ísun-aaí kwéisesa awánaraawe. náávaken-dona'iyó séna aaraimó mayón-kwaasigomba ááyowana túwana séna ¹⁰ amápa-kwaasi aiva'á kawer-ándá-árán-dómbá tíméwasa násúwáawasa úwoi-anda-aran-domba kwétimewe. emá íma mirá óndarakemba naaémba kawer-ándá-árán-dómbá

kwésimene siráiyé. ¹¹ Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a Ísu mimbáyáí-áwáámé'á úmba kwená ságayamba agaráátinkowasa kwená kwayó-kwáásí awánésa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáiyé siráawe. ¹² minkákémbá Ísuwe anówawe mináváráwáínondawe kwená kwayó-kwáásíyé miráumai-kwaasi Kápénéamu-naopa'a sáwíyanka'a kumbéraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-13, Mááka 11:15-19, Árúku 19:45-46

¹³ naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo ún-kanaama ákíse kwéunka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwéna ¹⁴ anóm-bono'-naumpa'a iyúmba mivá'á kwaásiyomba mésa monotávésa purumakambá sipisípima máái-numama kwémeyambaresa mono'-nánkóná óntamba kwémeyanesa máyówana Ísu tuwánéna ¹⁵ ándánankakemba taámbá tarórumaena mindáneí purumakambá sipisípima tusú úmaena mono'-nánkóná óntambo meéyámbáron-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹⁶ máái-numamo meéyámbáron-kwaasiyavena séna maimaé'a kóro. kesivoná naaúmpa'a íma máákéti maré'a maimaé'a kóro Ísu súwasa ¹⁷ kwená kwayó-kwáásí awánésa sésa naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Áánútuwo ená naambá sáwí'a ovó sé'a ávááraumai imáyáa kwéune agaimaréna sirónka'a pósa mináímbá kwená kwayó-kwáásí tááka'a makáawe.

18 Yútaa-kawaa-kwaasi Ísuntavesa sésa nóin-awaamera inatá awánéta séta Áánútu asirayámbá ámakaintavenayawa anóm-bono'-naumpa'a mirá kwéoneya sénaumno suwaná
 19 Ísu séna maambónó'-námbá tawísíyuwewa'a kaumbo-táwai umásuwanaumne súwasa 20 sésa maambónó'-námbá ayáátáaka'a 46 íra'a mayáímá kwémayaan-damba isamá emá se kaumbo-táwai umásuwanaumne kwésene sumbánivo 21 mono'-nántávéna siráimba kwenáúyavena siráíye.
 22 naaémba pukáimpinkemba Áánútu Ísumba usásinankainka'a kwená kwayó-kwáásí mináímbá táaka'a makésa sésa Ísu siráin-aimba áráir-aimba siráíye sésa Áánútun-aaí aúvávinken-aimba áráir-aimban-íye siráawe.

23 naaóv'ó Áánútumo Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáár'á Yérúsaremuva'a Ísu ó'on-o'om-bayai kawe'-má'yáímá mayówasa kwaásiyomba awánésa Ísuntavesa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáíye sumbánivo 24 Ísu kwaási tirumbá tuwánéna séna mináímbá kentávésa íma tirunkakémbá kwésevo tivókari'a kembá umásinkanaaowe séna 25 kwaási íma simámun-aimpinkenban-ivo kwemá kwaási tirumbá tuwánarontavena Ísu mináímbá siráíye.

3

Níkótimasima Ísumba áísaa uráin-kwasai.

1 moóráwají amáán-kawaa-kwaasi Yútaa-kwaasiti kawááná'á áwí'a Níkótimasi 2 kwemá moórá-no'waamba Ísunopa'a téna séna anóndakoo Áánútun-aaí simásiminyondayavena

embá ai'maráísama tamáyaanata awánaraumne. Áánútumo embó asirayámbó ímo ámakainkakai ó'on-o'on-kawe'-mayai íma kanaán-umai mayáásino súwana ³ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ímo ókwara'o aúnáran-umai matinkáiyawaimo ésa Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe súwana ⁴ Níkótimasi séna anón-umáguraavo nóraumai aúnaí'a ónááoo séna tinóisai tirumpimbá íma ó'a komáiyasa matinkánááowe súwana ⁵⁻⁶ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a kwaásimo matínkáamba mindá kwaásiman-ovo Áánútun-amankomo umátínkáimba mindá Áánútun-amankogwara'a aúnaí'a kwéowe. ímo nonkwará Áánútun-amankogwara'o aúnáraani'o umáímo ménaaoni'a umátínkáawai Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe. ⁷ ókwara'a aúnáran-umai matinkáníyemo súnda-aintavena íma áá'a kaíno. ⁸ maarán-áímbá imáyáa uwó. úndáoma kwená imáyáavinkemba kwénaaisasa ane'á íma kwéawanesa sésa náávakena náávava kwénaaiyo kwésewe. mirámó intembá Áánútun-amankoma miraráán-umai kwaási kwéumatinkaiye súwana ⁹ Níkótimasi séna nóra ena mirá íníyo súwana ¹⁰ Ísu séna Ísareri-kwaasivimba aaí kwésimatimendawai óndanivo mináimbá íma isaáne. ¹¹ árai'a simáme'a sé'a kesáá awáraunda-yantaa ísaraunda-yantaataveta kwésimatimunda isa'á íma kwéisaawe. ¹² mirá kwéon-tantaa marapá'ó kwéon-tantaatave'o kwésimamunda íma áraire séndanivo kwíyómpa-tantaatave'o simáméndamo e nóra e áraire síníyono. ¹³ íma kwíyómpa'a irésa kunkáavo keyáá kwíyómpakemba kunké'a

kumpaáruraundawai kwíyómpa-tantaa'a kanaán-umai agaráátinkaumne. ¹⁴ naaóvá'á Mósesi óntandei iraankavayaambá tarórumai taaira'ó mósá marówasa puwónáesamo unkwáásí awánésa íma pukáawe. mirámó uráintemba kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba sínkambai taaira'á mósá maránááomba pósa ¹⁵ kesááiyavesamo árairemo síyawaimo ésa aúnái'a umái aasiyaasí maí'mai'a ónááowe Ísu siráiyé.

¹⁶ Áánútu marapá'á máyáan-kwaasiyavena ávááraumai aruntávéna éna póna kwenáánimba kímborawaimba ai'marówana kunkáimba pósa kwenááiyavesamo áraire síyawaima kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwená egwaa'á aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ¹⁷ marapá-kwáásí aavimbá maitinkaaó séna Áánútu ááninkomba íma ai'marówana kunkáivo marapá-kwáásí sáwí-imayaavimba máyáawima kuntí'mai kawerámpá'á métinkaaó séna Áánútu ááninkomba ai'marówana kunkáiyé. ¹⁸ Áánútu ááninkon-aaiyavesa áraire kwésewai íma aavimbá maitinkánívo ímo árairemo kwésewaima á'a aavimbá maitínkaraiye. Áánútu kímboraaninkon-aaiyavesa árairemo ímo kwésentavena á'a aavimbá maitínkaraiye. ¹⁹ sámo kamátinkaiwaima marapá'á kunkáimbanivo kwaási sáwí'a kwéesa pósa túnín-ayampatavesa imáyáama ésa sámo kamátinkaiwainopa'o ímo tentávéna aavimbá kwémaitinkaiye. ²⁰ sáwí'o kwéowai sámo kamátinkaiwaintavesa íma

kwétinkaisasa kesí mayáímá paárivo sésa íma sámó kamátinkaiwainopa'a tagwémaewe. sáwí'ó kwéowai mirá kwéovo ²¹ arupímo kwéowai sámó kamátinkaiwainopa'a tamáyáamba pósa Áánútu siráini'ó kwéomba kwétuwanaawe.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.

²² minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé komésa nombá kwévetinkowana ²³⁻²⁴ minkánáávímbá Yóni íma ándáva'a máankaronka'a Ínóni-ayampa'a Sérími-naokona egwaa'-nónayumpa'a Yóni ména sáwíva'-nomba kwáyopa'a máyowasa kwaásiyomba tóyo uwaná Yóni nombá kwévetinkowasa ²⁵ Yónina kwayó-kwáásiyónté moórá Yútaa-kwaasigoe mésa mono'-nómbó pétinkon-aintavesa kwesimá kwesiman-esa ²⁶ Yónina kwayó-kwáásiyómbá kwenópa'a tasímámesa sésa anóndakoo Yóntáni-nonkona menávápá'á esé méraiwaimba kwenáwí'a mósá makáawaima kwemá nombá kwévetinkaisasa sáwíva-kwaasi kwétoyo owe suwaná ²⁷ Yóni séna Áánútumo tímíساسamo ombá mindá miwínéímán-iyé. ²⁸ kemó siráunda Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úmpo sí'marówa'a kwená aiva'á tiráumne siráunda-aimba ísaraawe. ²⁹ maarán-áimbá imáyáa oró. aúná-ininkomo awaikónópa'ó tisanamá awaikó amááaraanarawa'ó aamoimó onten-umái Ísunopa'a tewa'á aamoí kwéune. ³⁰ kwemá anón-kwaasi imbá póna kwenáwí'a iyínívo kemá kító-kwaasima únda póna kesúwí'a kumíníye Yóni siráíye.

31 kwíyómpakewaima amáparawai usáyaaitaraiye. maankákén-kwáásí marapá-kwáásí pósa marapá'ó kwéon-tantaatavesa kwésevo kwíyómpaken-kwaasi usáyaaitarain-kwaasi póna 32 awánarain-tantaa ísarain-tantaatavena kwésisasa íma kwéisaambanivo 33 kwenááiyavesa áraire kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iye sisasá tuwánésa sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iye kwésewe. 34 Áánútu ai'mákaiwaimba kwenamankómbá ámatukaimba póna Áánútun-aaí kwésisasa mináíntávésamo árairemo kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iye kwésewe. 35 Áánútu avowámá éna ááninkomba arumbá aména séna amápa-tantaa'a kawááumai taviyiyó siráiyé. 36 ááninkon-aaiyavesamo árairemo sésamo kwesé aráápamai maíyawai aúnái'a umái maí'mai'a ónááovo kwenááimo ímo ísámaimo kawé'ó kwéiyawai íma aúnái'a umái méwana Áánútumo áwáá'o tíyimba miwísé aasiyaasí kwaíkawai'a isasá kwémaewe.

4

Sámériyaavaken-ininkona kwaasái.

1-3 Yóni nombó pétinkarain-kwaasi Ísumo pétinkaraimba kóyaaitamai-kwaasi pétinkaraiye. ánivo Ísuma íma pétinkaraivo kwená kwayó-kwáásí pétinkaraawe. Yónimo kwévetinkain-kwaasi Ísumo kwévetinkaimba kóyaaitamai-kwaasi kwévetinkain-aimba amáán-kawaa-kwaasimo ísón-aimba Ísu iséna Yútiyaa-ayampa'a tuwéna moórágwara'a Káríri-ayampa'a kónáe

séna ⁴ Sámériyaa-ampa'a kónaumne séna ⁵ kúmba Sámériyaa-ayampa'a Sáíkkaa-naopa'a naaóvá'ó Yákópomo ááninko Yósépimbo ámakom-barama egwaa'á kwáyon-daopa'a kúmba ⁶ Yákópo nombá uwíníyena u'makóm-bai'a kwáyowana aampa'á kwéguwana Ísumba ávón-kówana mimbáiká'á kwáyá'wái komáyowasa ⁷⁻⁸ kwená kwayó-kwáásí toómbá meéyán-onae sésa naaópa'a kuwaná Sámériyaa-ininko nombá uwíníyena túwana Ísu séna nombá usimiyó súwana ⁹ minínínkó séna emá Yútaa-kwaasi ómpo kemá Sámériyaa-inimba úmpo íma nombá usimiyó siyó siráiyé. Yútaa-kwaasiye Sámériyaa-kwaasiye íma moórá-anavinkemba kwénaantavena íma nombá usimiyó siyó súwana ¹⁰ Ísu séna Áánútumo kanaán-umaimo amínín-tantaa'a íma awánaraane. nombá usimiyómó súnda-kwaasigona ááimba íma suwánáánda-kwaasi úne. kesí ááimba suwánáándawairaankasi kwántámai se aasiyaasí mai'mai'a ónááon-domba simiyó séna'a amúsino súwana ¹¹ minínínkó séna maandómbá avéúmpá'ó kunkwáyáimba náán-anavina mai'mai'o ónááon-domba uwíníyono. ¹² kentáá síkwá'náoma Yákópoma maandóm-bái'á u'maréna kwená sipisípiye kwená akúnté tímakaimba pósa maandómbá kwénaawe. kemó súnda emá timíníyonda-nonkoma Yákópo tímakain-donkomba íma usáyaaitaniye kwésune súwana ¹³ Ísu séna maandómbó kwénaiyawaimo éna ókwara'a nontávéna tinkánívo ¹⁴ kemó tíménda-nombo náíyawaimo éna íma ókwara'a nontávéna tinkáníye. kemó tíménda-nombo

náiyawaimo éna tirumpimbá nonayumpinkémbó
 usausa intenkáambá ínasa pósa aúnaí'a umái
 maí'mai'a ónááowe súwana ¹⁵ minínínkó séna
 emó sénda-nomba símína'a naananá nontávéna
 íma sinkáína'a íma maampínkémbá tauwónaumne
 súwana ¹⁶ Ísu séna enawaikómbá koááyamai
 áí'mae tiyó súwana ¹⁷ séna kesuwairíyaaimba
 úne súwana Ísu séna emá árai'a séndamanivo
¹⁸ éva'aasei-kwamba mairé miwísé maémaenda
 isamá ívé'o minkwáásígó emó máyaanda íma
 enawai'á isamá po árair-aimba simásimene
 súwana ¹⁹ minínínkó séna kemó imáyáamo
 únda Áánútun-aaí simátimendana'a óne.
²⁰ Sámériyaa-kwaasi kentáá síkwá'náma sésa
 maanómáká'á Áánútuna imáyáa mósá máráaro
 siráawa'a keinárawa'a Yútaa-kwaasi sé'a
 Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna imáyáa mósá
 máráaro sewé súwana ²¹ Ísu séna kemó
 sendamá áraire siyó. moórá-kanaamo tínimba
 maanómákákwará Yérúsaremu-naopakwarare
 su'mainivo amápa'-mapakwara'a kesivoná
 imáyáa mósá maránááowe. ²² keinárawa'a
 Sámériyaa-kwaasi kwená imáyáa máráambanivo
 kwená ááimba íma awánare'a owe. Yútaa-
 kwaasiya kwená imáyáa mósá maréta
 kwená ááinta awánaraumne. Áánútu séna
 moóráwai sáwí'o umáímo máyáampinkemba
 kawer-ámpá'á métinkanae síníwai Yútaa-
 kwaasivinkemba paáriníye siráíye. ²³ kesivo
 séna kesí imáyáama mósá maráiyamba íma
 tóikakemba é'a árai'a tirunkakémbá kesí imáyáa
 mósá máráaro siráimba miráumai moórá-
 kanaama kwétisasamo árai'o kesivoná imáyáamo

mósá kwémaraiyawaima tirunkakémbá arupí umái kesivoná imáyáama mósá maránááowe. ²⁴ Áánútumba áuma íma kwáyáísana amankómá máyáísasa pósa íma túrandei ane'á kwéawanaavo miraráán-umai Áánútuna imáyáamo mósá márámbo ombá kwenamankó túwa'naa isasá tirunkakémbá kwená imáyáa mósá máráro súwana ²⁵ minínínkó séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráísitiye sewái kumíniye. kumíndara'a amápa-tantaatavena simátiminye sewa'á ísaraumne súwana ²⁶ Ísu séna mináímbó séndawaima maandá kemá úne Ísu siráíye.

²⁷ Ísu mináímbá súwasa kwená kwayó-kwáásí koyauwerésa Ísumo Sámériyaa-ininkontavena súmba Yútaa-kwaasiti namuro-ínínkóntávéna kwésuwana póna táá'a kówasa tirumpin-ímáyáámá ésa minínínkóntávéna nóintavaiya kwéankaisana iyó-imayaa ésa Ísuntavesa nóra séna minínínkóe kwésiyo-imayaa ésa íma taáísaa uwaná ²⁸ minínínkómá kwená sawei-ánámá tuwéna naaópa'a kwéna simátimena séna ²⁹ amápa'a uráunda-yantaa'a paárurain-kwaasi máyáíye. Áánútumo usásinankaiwaiya'iya taawánaaro súwasa ³⁰ naaópa'a tuwésa Ísunopa'a tumbá ³¹ Ísuna kwayó-kwáásí Ísuntavesa sésa anóndakoo toómbá naaó amatáárá'á suwaná ³² Ísu séna kemá íma awánaan-tomba makáumne súwasa ³³ kwená kwayó-kwáásí keáímbá sésa nááwa toómbá maimaéna máámakaiyo suwaná ³⁴ Ísu séna toóntávénamo tááimo kwétinkaintemba si'mákaiwain-aaí isé'a kwená mayáímá maimaé'a kwégwe'a ánásanaundayavai

kwésinkaiye. ³⁵ kígauva'a kwáyáin-tontave'a éiyain-kwiyomba ánásainana ávuma káínata áká'mai torupánaumne kwésevo kemá sé'a awánaaaro. ívé'a maankánaámá toómbó ávumo kaintembá miráraán-umai kwaásiyomba tí'mai Áánútunopa'a kwiyónááowe. ³⁶⁻³⁷ kwaásiyombo tí'mai Áánútunopa'a kwitinkáíyan-kwaasimo ésa miwí kawe'-méyámbá mayáiyasa Áánútunopa'a tíyan-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe kwésune. évakarawai kígau úmaraiyasa ó'owima akaránaáowe kwésewe. miráumai kígau iyawaigwara akaráiyawaigwara'o ésarai aamoí ónááowe. ³⁸ ó'owima kígau úmakaamba isa'á kemá tí'maráúna'a ó'owiti mayáívínkén-tómbá kwéakaraawe Ísu kwántámai-aimba simátímakaiye.

³⁹ ánivo minínínkó séna amápa'a uráunda-yantaa'a paáruraiye siráin-aimba isésa pósa Sámériyaa-kwaasi mindáópaken-kwaasi Ísuntavesa sésa árai'a Áánútumo usásinankaiwaiman-iye sésa ⁴⁰ Ísunopa'a tésa sésa kentáásí naaópa'a tamaiyó suwaná Ísu kae-táwai koména ⁴¹ aái simátimuwaşa isésa sáwíva-kwaasigwara'a sésa árai'a sáwí'o umáímo máyaundavinkenta kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iye sésa ⁴² minínínkómbá simámesa sésa íma enááíye su'maiyavetaanivo kwenáái ísaraundayaveta séta marapá-kwáási sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iye siráawe.

Ísu moóra-iyampoi asóvamankarain-kwasai.

⁴³ Ísu kae'-nó'wáámbá kwaéna mindáoopa'a tuwéna Káríri-ayampa'a kónáe séna kwéna ⁴⁴ séna Áánútun-aaí simátímiwain-awi'a kwenamááaraa íma mósá máraávo á'on-daopaken-kwaasi kwenáwí'a mósá máraáawe súwasa ⁴⁵ miráumai Káríri-ayampa'a kúwasa mináyámpákén-kwáásí aamoí umánkaraawe. ááéma tíyótaasa í-tánón-kánáará'á miwí Yérúsaremu-naopa'a komésa Ísuna mayáímó mairáimba awánaraamba pósa aamoí umánkaraawe.

⁴⁶ aamoí umánkówana Ísu Káríri-ayampa'a kwénaaena Kéna-naopa'a non-úranko ándá-aran-dombo kasúkáin-daopa'a kúmba kámááni-kwaasi Kápénéamu-naopaken-kwaasigo ááninkomba áí'a kwéuwana ⁴⁷ Ísu Yútiyaa-ayampakemba Káríri-ayampa'a tiráin-aimba iséna Ísunopa'a téna séna kesááninko puwíndayavena kwéisa'a úmpo kesí naaópa'a kuré koasóvamankaniyono súwana ⁴⁸ Ísu séna ímo ó'om-bayai-awaame'o awáné'o é'a íma kesááiyave'a áraire sénááowe súwana ⁴⁹ anóndakoo kesáánimba puwíndayavena kwéimba avekáán-umai tiyó súwana ⁵⁰ Ísu séna enáánimba asóvagwivo kwaaó súwana Ísun-aaiyavena áraire séna kúmba ⁵¹ aampa'á kúmba kwená mayáí-kwáásí tésa sésa enáánimba áí'a éránkariye suwaná ⁵² tísaa ena séna kesáánimba nósa-tawaiya áí'a éránkariyo súwasa sésa tindauma kwáyá'wái kokotámba éránkariye suwaná ⁵³ avowámá imáyáa éna séna mitáwai enáánimba asóvagwiemo siráimba árai'a siráiyé súmba pósa kwená akúmpákén-kwáásí amápa'a Ísun-aaiyavesa áraire siráawe. ⁵⁴ Yútiyaa-

ayampakemba Káriri-ayampa'a komáyomba moóráma kawe'-máyai-áwáámé'á uréna minká'á miniyámpóigómbá asóvamankowasa kwená akúmbá áraire siráawe.

5

nonkwaaúmpá'á Ísu moóráwaimba asóvamankarain-kwasai.

¹ aáno Yútaq-kwaasi monotávésa tanómba kaumakónka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kurái. ² Yérúsaremu-naokona óntan-kuriva'a ontamá kwáyomba áwí'a sipisípigona ontamá miwáná egwaa'á nonkwaaúmbá áwí'a Pétéséta-nonkwaaumba kwáyowana ³ mindónkón-awampa'a kwááyu-namba éva'aasei-namba kwáyowasa mindáúmpátá tí'a ún-kwaasiyomba évaka'a tógavitan-kwaasiyonte tíyayaamba kararón-kwaasiyonte mésa [nonkómó píví'namaemo kúmba amu'marésa máyówana ⁴ moórá-mora-tawai kwíyómpakewaima nonpímbá kumúwana nonkómá píví'namae kúwana aiva'á nonpímbá kumúwaimba áí'a éránkaraíye.] ⁵ tí'o ún-kwaasiyompimba moóráwai ména ayáátááka'a 38 ira'a áí'a kwéun-kwaasi máyowana ⁶ Ísu awánéna ayáátááka'a áí'a kwéiye-imayaama éna áísaa ena séna embá asóvaiyavai kwéankaiyo súwana ⁷ séna nonkómá píví'namae kwíndara'a sí'maimo nonpímbó sinkániwaima íma máyáíye. kemá kumónáe'a úndanivo moóráwai kembá kumáyaaitena nonpímbá aiva'á kúmísana kesí'a úwoi kwáyáíye súwana ⁸ Ísu séna usásinaao. ená tuvai'á maimaé

kwaaó súwana ⁹ avekáán-umai áí'a érankowana kwená tuvai'á maimaéna kuráiyé.

Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a mirá úwasa ¹⁰ Yútaa-kawaa-kwaasi asóvamankon-kwaasiyavesa sésa ívé'a agándaan-kanaama po ená tuvai'á maimaé kwégonda aambá áumbakaawe suwaná ¹¹ séna asóvamasinkaraiwaima séna ená tuvai'á maimaé kwaaó siráiyé súwasa ¹² miwí áísaa esa sésa ená tuvai'á maimaé kwaaómó siráiwai nááwa'iyó suwaná ¹³ sáwíva-kwaasivimba Ísuma áúyokuwana póna asóvamankarowai séna áwí'a íma isáúnda-kwaasiman-iyé siráiyé.

¹⁴ simásuwena aáno anóm-bono'-naumpa'a iyúmba Ísuma avakáá-umai awánéna séna áí'a éránkáimba po sáwíyamba sínkáivo se sáwí-imayaa ivátuwaaó súwana ¹⁵ iséna Yútaa-kawaa-kwaasi kosimátiména séna asóvamasinkaraiwaima Ísuman-iyé súwasa ¹⁶ Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Ísuma asóvamankarontavesa Yútaa-kawaa-kwaasi Ísumba sáwí'a umánkámae iyúwana ¹⁷ Ísu séna kesivo aasiyaasi-táwai mayáímá kwémayaimba pó'a miraráán-umai mayáímá mayánaumne súwasa ¹⁸ agándon-kanaara'a asóvamankarontavaigwara Áánútuma kesivomán-iyé siróntavaigwara'a pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe síma sima'a umbá Áánútuma kesivomán-iyé sirónten-umai Áánútuwe kesé mimbórái'a umái máyauye siráimba pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe siráawe.

avowáná kwaasái Ísu siráin-kwasai.

19 suwaná Ísu simátimena séna árai'a simátime'a sé'a ááninkoma pó'a íma kesí imáyáavinkemba únda kesivomó imbá awáné'a mirá kwéune. kesivomó intembá ááninko kwéune. 20 kesivo ááninkomba arumbá siména amápa-tantaa'o kwéimba kwéagaraasinkaiye. usáyaaitanim-bayai agaráásinkaina'a mimbáyái máyáana'a táátavai ónááowe. 21 kesivomá pukáampinkembo usásintinkaintemba ááninko kesí imáyáavinkemba usásintinkanae'a kwéune. 22 kesivo séna íma aavimbá maitinkánaumpo aavimbó maitinkáním-bayai kesááninkomba ámakaumne siráiyé. 23 aavimbó maitínkáanda-mayai símakaimba pósa kesivo áwí'o mósá márántemba ááninko súwí'a mósá maránááowe, kesúwí'o ímo mósá maráiyawaimo ésa kesivomá si'mákaiwai áwí'a íma mósá maránááowe.

24 árai'a simátime'a sé'a kesááimo isésamo árai'a ai'mákaiwaima Áánútuma iyémó kwésiyawaima á'a ááimba ásámai aúnái'a umái maí'mai'a kwéowe. kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a kwaémáyaimba Áánútuna egwaa'á tamáyáamba pó'a íma aavimbá maitinkánaumne. 25 árai'a simátime'a sé'a moórá-kanaa kwétinasa pukáiyankwaasi Áánútu ááninko-saai isánááowe. isáiyawaima usásinesa maí'mai'a ónááowe. 26 kesivomá kwaási máyáawaina ááimban-iyé. asirayámbá siména séna mirámó úndantemba kwaási máyáawaina ááimba óne siráiyé. 27 kemá kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawai únana póna kesivo kentávéna séna aavimbó maitinkáníyonda-

mayai amúne siráíye. ²⁸ mináíntávéna íma táá'a kaíno. moórá-kanaamo tínimba utamátínkaren-kwaasi amápa'a kesáái isésa ²⁹ utamátínkarepakemba usásinanaaowe. kawe'ó uréwaimo usásinesa aúnaí'a umái maí'maí'a ónááowe. sáwí'o uréwaimo usásinaiya'a aavimbá maitinkánaumne. mináíntávéna íma táá'a kaíno Ísu siráíye.

Ísumba kwená ááin-kwasai.

³⁰ Ísu simásuwena séna íma kesí imáyáavinkemba úndanivo si'mákaiwaima simásímakaintemba mirá kwéune. íma kesí imáyáavinkemba úndayave'a arupí umái aavimbá maitinkánaumne. kesivo simásímakainten-umái aavimbá maitinkánaumne. ³¹ keyáámo kesáváímó súndarakai kamparé sesinó. ³² moóráwaigwara'o kentávénamo kwésimba árai'a kwésiye. ³³ keinárawa'a évakarawai ti'márówasa Yóni nombá pétinkaiwaimba koáísaa uwaná Yóni kentávéna séna árai-kwaasiman-íye. kosimátíméro siráíye. ³⁴ kesí ááimbo sénááontavai íma anón-imayaa úndanivo Yóni kentávái siráin-aintavai áraire síya'a sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae-imayaa kwée'a mináimbá kwésimatimune. ³⁵ oómbó aampa'ó kúra'mae konten-umái Yóni kentí aampa'ó kúratinkowa'a sáwíyanka'a aamoí uráawe. ³⁶ moórá-yantaakoma Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaitaraiye. kesivomó simásímakaimbayaima kwémayaunana mimbáyáígómá kesí ááimba kwévaariye. kesivomó siménamo

si'mákaim-bayai kwémayaunasa kesí ááimba kwéawanaawe. mintántáákómá Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaitaraiye. ³⁷ kesivo si'mákaiwaima kwegwárá'á kentávéna simbánivo kwenáái ísámai íma kawé'á é'a kwenane'á íma awánaraawe. ³⁸ si'marówa'o kunkáundayave'a íma áraire kwéseмба póna Áánútun-aaí íma tirumpimbá kwáyáíye. ³⁹ keinárawa'a sé'a aúnái'a umái maí'mai'a ónaumne sé'a Áánútun-aaí aúváiimba awána-awana kwéowe. mináúváiimbá kesí ááimba agaimárówa'anivo íma kawé'á umái ísaraawe. ⁴⁰ kawé'ó umáímo isé'o kesópa'o tékaankasi aúnái'a umái maí'mai'a osino.

⁴¹ kwaási kesúwí'a anómba umásinkanaaowe-imayaa íma kwéune. ⁴² Áánútumbo ímo tirumbó áménka'a kwétuwanaumne. ⁴³ kesivomá simásímakaintave'a kunkáundanivo íma kawé'á umásínkaraawe. ánivo moóráwaimbo kesivomó ímo simámakaindawaimo tina'o é'a kawé'á umánkanaaowe. ⁴⁴ keinárawa'a sé'a kwaási kentáá súwí'a anómba umásinkanaaowe sé'a pó'a kesáái íma áraire kwésewe. Áánútuma kentáá súwí'a anómba umásinkaniye sékaankasi kentávé'a áraire sesinó. ⁴⁵ kesivo aúranka'a íma aaivimbá maitinkánaunda póna Mósesi naaóvá'á amáán-aimba agaimakáiwai aaivimbá maitinkániye. Mósesi kwésuwa'naa iyémó sewáímó éna kwemá aaivimbá maitinkániye. ⁴⁶ Mósesi kesáái agaimarómba pó'a Mósesin-aaiyave'o árairemo kwésekaai kesááiyave'a áraire sesinó. ⁴⁷ Mósesimo agaimakáin-aintave'a íma áraire kwéseмба póna kesááiyave'a íma áraire kwésewe Ísu siráíye.

6

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Árúku 9:10-17

¹⁻⁴ naaová'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá sáwíyanka'a tınıye kwéuwana Káriri-kwaaunkona menávápá'á Ísuma nompí-sípívimbá kwéna minkwáúnkóná moórá-awí'a Táípiriyasi nompá'á kúmba tí'o ún-kwaasiyomba asóvamatinkarowasa awánaresa pósa kwenánaaemba kwárówasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívínkémbá marapá'á ásávesa omápa'a umáyówasa ⁵⁻⁶ sáwíva-kwaasi Ísunopa'a kwéiyuwana tuwánéna imáyáama éna séna naaémba mirá ónaumpo aiva'á Víripimba áísaa umai isánáe séna áísaa ena séna náávakena toómbá meéyámba'maiya tíménara nánááoo súwana ⁷ Víripima séna sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meéyámba'maiya timúnasaya naasinó súwana ⁸ moórá-kwayo-kwaasi Sáimoni Pítaa áváko áwí'a Éndaru ⁹ kwemá séna moórá-iyampoigo éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á makáimbanivo sáwíva-kwaasi máyáawe súwana ¹⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna mara'á máéro simátíméro súwasa simátímúwasa mara'á máúmba minkwáásívínkémbá sáwíva-kwaaima 5,000 kwaaima máyówana ¹¹ Ísu mintómbá maisokéna Áánútuntavena súwi simásuwena toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á tímúwasa miwímá tímúwana toómbó nontenkáán-umai noyáá'a miráumai nowaná tímú'a vówasa miwítí imáyáaomo

úni'a uwaná ¹² kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mintón-ayai íma úwoiva'a tuwé'a máyáaro súwasa ¹³ éva'aasei-tompinkemba nésamo túwón-ayaivinkemba sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitowasa ¹⁴ Ísumo úmba awánésa sésa Áánútun-ai simátímíwaima íya awánáúnda-awaame'a isatá awánáúmne sésa kwéamu'maraundawaiman-iye sésa ¹⁵ kentáási kawááíta ínáyemo sumbá Ísu miwí tirumpimbó sun-áimbá iséna íma mirá ónaunasa sewé séna tiyuwéna omápa'a iráiyé.

Ísuma non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 14:22-23, Mááka 6:45-52

¹⁶ Ísu omápa'a umáyowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí nonkwaúnkón-awampa'a kumésa ¹⁷ Kápénéamuva'a kónáe sésa nompí-sípívimbá usámaaisesa kuwaná Ísuma íma usauwerówana no'wáámba aúkúwana ¹⁸ anón-undaoma kwétena nonkómá tuvántááva kwéuwasa ¹⁹ tamayó'nei nombá tuwíntámaesa ayáátááka'a kuwaná Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena nompí-sípígóná egwaa'á túwasa awánésa táátavesa kwéuwana ²⁰ Ísu séna kemá úmpo táá'a kaivó aáno máéro súwasa ²¹ aamoí ésa sésa nompí-sípívimbá usámaaisaao suwaná avekáán-úwana nompí-sípígó non-awámpá'á kúpa'a kuráiyé.

Ísuma avakáá uráan-kwasai.

²² aaváyaavimba menávápá'á komáyón-kwaasi sésa tíndauma kimbora-nompi-sípima kwáyáísana Ísuma íma mimpimbá kwisasá kwená kwayó-kwáásí miwíyé su'mai kuráavo

Ísuma náávava máyáiyó siráawe. ²³ évaka-
kwaasi nompí-sípívimbá Táipíriyasivakemba
kwétoyo-esa tíndauraamba Ísu Áánútuntavena
súwi súwasa kwaásiyomba toómbá néiron-
ayampa'a tésa ²⁴ Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé
íma máyóntavesa tivakáá ónáe sésa mindómpí-
sípívimbá usámaaisesa Kápénéamuva'a kuráawe.

Ísu maí'mai'a ónááon-tomba úne siráin-kwasai.

²⁵ Kápénéamu-ayampa'a kumbá Ísumba
awánésa sésa kesí anóndakoo nósa-tawai
maavá'á tiráano suwaná ²⁶ Ísu séna másáaro
íma kawer-áwáámé'á agaráátínkaraundayave'a
kwésivakaa-ovo toómbó naráantave'a
kwésivakaa-owe. ²⁷ toómbó ímo kwaíkawai'o
índa-tontave'o é'a íma mayáímá maé'a
kwaási maí'mai'o ónááon-tontave'o é'a
mayáímá máyáaro. mintómbó timénaunda
kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai
mintómbá timénaumne. Áánútu kesivomá
kentávéna séna aamoí kwéumankaumne.
kesí mayáímá mayaaó simbá pó'a mintómbá
timénaumne súwasa ²⁸ áísaa esa sésa nóraumaiya
Áánútuna mayáímá mayánaumno suwaná
²⁹ Ísu séna kentáv'é'o sé'o árai'a Áánútuma
ai'mákaisana kunkáiwai iyémó sembá mindá
Áánútuna mayáímá maé'a sewé súwasa ³⁰ nóra
awaamerai. ímo awánáúnda-awaame'o
inataámó éta awánétaamo éta séta árai'a
Áánútuma embá ai'maráísama kunkáandawaima
óne. nóim-bayai-awaamera ínnyono sésa
³¹ kentáá síkwá'náma kavóná-marava'a mésa
kwíyómpaken-tomba áwí'a máána-tomba
némáembanivo emó uráandawaimo éna íma

mindá usáyaaitariye. naaóvá'á Áánútun-aaí
 aúváívimba agaimaréna séna kwíyómpaken-
 tomba timúwasa naráawe agaimaréna siráíye
 suwaná ³² Ísu séna maísáaro Mósesimo tímakon-
 tomba íma kwíyómpaken-tomban-íye. kesivomá
 kwíyómpaken-tomba kawé-tómbá kwétimiye.
³³ kwíyómpakembo marapá'ó kunkáiwaima
 kwemá Áánútuma kwétimin-tomban-íye.
 kwentáv'é'a pó'a maí'mai'a ónááowe súwasa
³⁴ sésa sénda-tomba aasiyaasi-táwai simiyó
 suwaná ³⁵ Ísu séna kemá maí'mai'a ónááon-
 tomba úne. kesópa'a kwétiyawai íma tááima
 kwétinkaiye. kenká'á aráápamai kwémaiyawai
 íma nontáv'éna kwétinkaiye. ³⁶ á'a simátíme'a
 sé'a kesí mayáí-áwáámé'á awánaambanivo
 kesááiyave'a íma áraire sésa kenká'á íma
 aráápamai kwémaewe. ³⁷ ánivo kesivomó
 kwésimin-kwaasimo é'a kesópa'a ténááowe.
 kesópa'o tíyan-kwaasiyave'o é'a íma kóro
 sénaumne. ³⁸ kesí imáyáa kwaránaundayave'a
 kwíyómpakemba íma kumbáyaumpo
 si'mákaiwaina imáyáa kwaránaundayave'a
 kumbáyaumne. ³⁹ si'mákaiwaima simásimena
 séna amúnda-kwaasi sáwí-amba kwáráavo se
 kawááuwó. naaén-kanaama puwíyampinkemba
 usásintinkaano. ⁴⁰ kesivomá simásimena
 séna kesááninkoo embá awánésa sésa Áánútu
 ááninkoman-íye síyawaima aúnáí'a umái
 maí'mai'a ónááowe siráíye. naaén-kanaama
 puwíyampinkemba usásintinkanaumne Ísu siráíye.

⁴¹ kemá kwíyómpaken-tomba úne Ísu
 súntavesa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a

kwéuwasa iséise kwéesa ⁴² sésa kwemá
 Ísuma Yósépi ááninkoman-iyé. anóvowi
 átaamo tuwánáúndayaanivo nóra sénawa
 kwíyómpakemba kunkáumne kwésiyo suwaná
⁴³ Ísu simátimena séna íma mirá iséise oró séna
⁴⁴ kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivo kembá
 si'mákaiwaima tááyaina'a kesópa'a tíya'a naaén-
 kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne.
⁴⁵ mindáyavai naaóvá'á Áánútun-aaí
 simátímakowai agaimarésa sésa Áánútu
 amápa-kwaasi simái agaráátinkaniye siráawe.
 kesivon-áái ísámai kawé'á iyawai kesópa'a
 ténááowe. ⁴⁶ kesivombá íma awánaraavo kemá
 Áánútunopakemba kunkáundawai keyááma
 kesivombá awánaraumpo kesivon-áái ísámai
 kawé'á iyawai kesópa'a ténááowe. ⁴⁷ árai'a
 simátime'a sé'a kesááiyavesa áraire sésa kenká'á
 aráápamai kwémaewai aúnái'a umái maí'mai'a
 kwéomba ááimba kwéasaawe. ⁴⁸ kemá maí'mai'a
 ónááon-tomba úne. ⁴⁹ kentíkwá'náma kavóná-
 marava'a mésa máána-tomba neémesa úwoi
 putaráawe. ⁵⁰ ánivo kwíyómpaken-tomba mirán-
 tómbá náiyawaima úwoi maí'mai'a ónááowe.
⁵¹ kemá kwíyómpaken-tomba maí'mai'a ónááon-
 tomba úne. mintómbó nésamo ésa maí'mai'a
 ónááowe. kesúma timúna'a naantáv'é'a pó'a
 maí'mai'a ónááowe Ísu siráiyé.

⁵² Ísu súwasa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó
 sáwí'a kwéuwasa iséise ésa sésa nóra éna
 mindá'á kwenáúma simínata nánaumno suwaná
⁵³ Ísu simátimena séna árai'a súne. kemá
 kwaási úranda'a kumpaáruraundawai pó'a
 kesúmo ímo né'o kesí naaemó ímo né'o é'a íma

maí'mai'a ónááowe. ⁵⁴ ánivo kesúma kesí naaemá naawái aúnaí'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaamba p'ó'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. ⁵⁵ kesúma kawe-tómbán-iyé. kesí naaemá kawe'-nómbán-iyé. ⁵⁶ kesúma kesí naaemá naawái kesé tarúmai máyáawa'a kemá miwisé tarúmai máyaumne. ⁵⁷ kesivo si'mákaiwaima maí'mai'a kwéintave'a kemá maí'mai'a kwéune. kemá maí'mai'a kwéundayave'a p'ó'a kesúma naawái maí'mai'a ónááowe. ⁵⁸ kentíkwá'náma toómbá neémesa úwoi putaráawe. kemá sún-da-tomba kwíyómpaken-tomba íma mirán-tómbán-iyé. kemó sún-da-tomba mintómbá naawái aasiyaasí maí'mai'a ónááowe Ísu séna ⁵⁹ Kápénéamu-naopa'a mono'-náúmpá'á mináímbá simátímakaiye.

⁶⁰⁻⁶¹ Ísu simásuwowasa kwenánaqemba kwakón-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa ísámai iséise ésa sésa kwemó sin-áínkómá íya sinkáin-aimba póna umbaí kwétaiye suwaná Ísu arumpin-ímáyáámá éna simátimena séna mináíntávé'a kayókáawe. ⁶² kemó kwíyómpakembo kwaási úranda'o kumpaáruraundawaimo kuntuaweré'o íyóna'o suwáné'o é'a nóra imáyáawa ónááoo. ⁶³ kwaásiti asirayánkó íma túwa'naa ivo Áánútun-amanko aúnaí'a umái maí'mai'a kwéumatinkaiwaiman-iyé. mirámó intembá kemó sún-da-aimba aúnaí'a umái maí'mai'a ónááon-aimba imbánivo ⁶⁴ évakarawaima kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu sumba Ísuma kampa'á siyé mó sun-áímbá kwená kuntaru'ó íníwainkwará'a naaóvá'á ísaronka'a póna évakarawai kentávé'a sé'a kampa'á siyé

kwésewe Ísu simásuwena ⁶⁵ séna mindáyave'a á'a simátime'a sé'a kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivomó tááyaina'a ténááowe siráíye.

⁶⁶ Ísu súwasa kwenánaemba kwakón-kwaasi évakarawai Ísumba ivá'á auwésa kwesé íma kwénaauwana ⁶⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavena séna kegwárará ivá'á kwésiyuwaaó séna tísaa úwana ⁶⁸ Sáímoni Pítaq séna anóndakoo nááwa ewa kónaunawa seénó. emá aúnái'a umái maí'mai'a ónaumne-aimba kwésene. ⁶⁹ ivé'a entávéta séta árai'a séne. Áánútunopakemba kawe'ná'á óneya kwésune súwana ⁷⁰ Ísu simátimena séna kemá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasima ítátinkaundanivo keinárawapinkemba moóra sáwína'a paáriníye súmba ⁷¹ Sáímoni Isakérióti ááninko áwí'a Yútásintavena séna Yútási kwemá kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba Ísuna kuntaru'á mayáníwaiman-íye. kwentávéna mináímbá siráíye.

7

Ísu áúnava'maati kwaasái.

¹ minkákémbá Yútiyaa-ayampaken-kwaasi Ísumba tuvuwónáe kwésuntavena Ísuma Yútiyaa-ayampa'a íma kwénaaena Káriri-ayampa'a kwénaauwana ² Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbó kwégauvon-kanaama sáwíyanka'a túwasa ³ Ísu áúnava'maa'a aká'áamba simánkesa sésa maanáypá'á tuwéma Yútiyaa-ayampa'a kwaási torupanááopa'a ená mayáímá komáénasa pósa ená kwaási ená kawe'-má'yái awánanaaowe.

⁴ amápa-kwaasi suwánanaaowe síyawaima íma aúpá'á mayáímá mayánááomba po amápa-kwaasi túranka'a mayái komayaaó sésa ⁵ Ísun-áúnava'maa'a kwentávésa íma imáyáa ésa sésa Áánútunopakemba kunkáiyé sésa mináímbá simámúwana ⁶ Ísu simátimena séna amáparawai kesí ááimba suwánanaao-kanaama íma tiráivo kemá úwoi kwíyasa tuwánésa ⁷ marapá-kwáásí kembá íma áwáá'a tíkaavo miwíyáv'é'a sé'a kentí mayáímá sáwí'a kwéowe súndayavesa kembá áwáá'a síkaawe. ⁸ tanómbo opa'á koró. amáparawai kesí ááimba suwánanaao-kanaama íma tisa'á ívé'a íma tanómbo opa'á kúmbo kemá koró séna ⁹ Káríri-ayampa'a méraiye.

Ísu Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

¹⁰ Ísu máyomba áúnava'maa'a tanómbo upa'á kuwaná naaémba kwemá aúpá'á kúwasa

¹¹ Yútaa-anon-kwaasi Ísumba kwéavakaa-esa sésa náávára máyáiyó sésa tísaa uwasá

¹² Ísuntavesa úwoi-kwaasi sáwívar-aimba iséise ésa sésa évakarawai sésa kawe-kwáásímán-iye suwasá évakarawai sésa ímanivo kampa'naampa-kwáásímán-iye sésa ¹³ Yútaa-anon-kwaasi sáwí'a umásínkáavo sésa íma avora'á sumbá aúpá'á siráawe.

¹⁴ Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaama évareva kwáyowana avumpin-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenááima simátimuwasa

¹⁵ Yútaa-anon-kwaasi isésa táátavai ésa tóipimba tiyáámba áákesa sésa monor-áímbó isópa'a íma koména ísaraimbanivo nórapakena ísaraiyo

suwaná ¹⁶ Ísu minímáyáámó umbá iséna séna kesí imáyáavinkemba íma simátimuna. Áánútu si'mákaiwaina imáyáavinkemba simátimune. ¹⁷ keinárawa'a imáyáama é'a sé'a náávakenaina simásímakaiyo. kwená imáyáavinkena'i. Áánútuna imáyáavinkena'iyo-imayaama kwéowe. Áánútumo siráini'a ónái síyawai miwímó ésa simátimunda-ainkona ááimba isánááowe. ¹⁸ kesávái-ímáyáávínkén-áímbá síyawai kesúwí'a mósá maráígwáe sésa kentí imáyáavinkemba kwésevo ti'mákaiwai áwí'a mósá maránái síyawai íma kampa'naampá'á sembá árair-aimba kwésewe. ¹⁹ Mósesi áamámba simátímakombanivo íma ísámai kawer-urére sembá sínkamonae kwésewe súwasa ²⁰ úwoi-kwaasiyomba sésa íma tuvuwónái-imayaa kwéeta máyaumpo enarumpimbá taraváá-kwámbá máyáísa mirán-áímbá séne suwaná ²¹ Ísu séna monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a íma awánaraan-awaame'a uráunda pó'a kemá sáwívar-imayaa kwéowe. ²² kentíkwá'narakemba sésa iyámpói matínkaraawasa avakaumboé-no'waamba kwaésa túra'a araa'éna umái karánááowe suwaná naaémba Mósesi mináímbá agaimakómba pósa évaka-tawai monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a mirá kwéowe. ²³ Mósesina áamámba íma ankáíraamba pó'a agándai-kanaara'a mirám-báyáímá iyámpói túra'a kwéowe. ánivo agándai-kanaara'a moóráwaimba asóvamankaraunda pó'a mayáímá mayaánavo sé'a áwáá'a kwésiyewe. ²⁴ íma awáné-aase aintávái íma simátínkáaro. árai'a awánáíyan-aintavai simátínkáaro Ísu siráiyé.

25 Ísu simásuwowasa évakarawai Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sésa minkwáásiyáváiya tuvuwónáewa kwéseo sésa 26 kwemá avora'á kwenááima simátímisa'anivo íma aaivimbá mayánkaraawe. anón-kwaasiyomba sésawa kwemá Áánútumo usásinankawaima Káráísitiman-iye mirá kwéseo. íya kwéseo. 27 maankwáásígóná naaópa'a awánáúndanivo Áánútumo usásinankaiwaina naaópa'a íma awánáúndavakemba tíniye siráawe.

28 minkákémbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a simátimena séna kembá ára suwánera kesi máapa'a ára awánera mirá kwéoo. íma kesí imáyávinkemba kunkáumpo moórawai si'mákaisa'a kunkáumne. kwemá áraite siwáímán-iye. kwembá íma awánaambanivo 29 kemá á'a awánáúnda si'mákaisa'a kwenópakemba kunkáumne súwasa 30 mináimbó súnkakemba tátoranae suwááesa kwená kanaamá íma tiróntavesa íma tátorowasa 31 úwoi-kwaasivinkemba évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima tíndara'a kwená mayáígóná awaamékoma amápa'-mayaiyomba usáyaaaitaniye-imayaa kwéeta Ísuna mayáígómá mirám-báyáígómá póna Ísu Áánútumo usásinankaiwaiman-iye kwésune siráawe.

Ísumba koyátoraaro sésa ti'mákaan-kwasai.

32 úwoi-kwaasiyomba mináimbá sumbá amáán-kawaa-kwaasi isésa miwiyé mono-kawáá-kwáásiyé i-kwáásiyávésa sésa Ísumba koyátoraaro sésa ti'márówasa kuwaná 33 Ísu séna sáwiyanka'a keinárawate mé'a si'mákaiwainopa'a

íyóna'a ³⁴ sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa ³⁵ Yútaa-anon-kwaasi iséise ésa sésa náávára kwíndayavena síyómpo avakáá uwááeta íya awánanaumne. Kíriki-ayampara Yútaa-kwaasi máyáapara kwéna kwenáái simátiminiyo sésa ³⁶ kwemá séna sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma iyónááowe simbá póta mináinkóná ááimba íma ísaraumne siráawe.

maí'mai'a ónááon-donkona kwaasái.

³⁷ Yútaa-kwaasi kwááyu-nambo ésamo tanómbó kwégauvon-kanaara'a moórá-kanaama kwáyowana minkánáá anón-kanaama úwana minkánáará'á Ísu usásinena anónka'a séna nontávénamo kwétinkaindawai kesópakemba tamandaaró. ³⁸ Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna siráintemba nonayumpinkémbó usausa intenkáámbó kesááiyavesa áraire síyawaima tirumpinkémbá nonayumpinkémbó intembá íníye Ísu súmba ³⁹ Áánútun-amankontavena siráíye. Ísu íma kwíyómpa'a kuntuwékáintavena Áánútun-amanko íma kunkáíye. Ísu imáyáa éna séna kemá púwóndavinkemba usásine'a kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amankomba ai'máráanana kuména kesááiyavesa áraire síyawai tirumpimbá kumbéniye-imayaa éna Ísu mináímbá simátímakaiye.

Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁰ Ísumo simátimumba kwaásiyomba isésa évakarawai sésa árai'a kwemá Áánútun-aai

simátímíwaiman-iyé suwasá ⁴¹ évakarawai
 sésa kwemá Áánútumo usásinankaiwaima
 kwéamu'maraundawaiman-iyé suwasá
 évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima
 íma Kárírivakemba tíniye. ⁴² naaóvá'á Áánútun-
 aai aúváívimba agaimaréna séna Áánútumo
 usásinankaiwaima Tévítin-andarakemba Tévítina
 naaópa'a Pétáremuva'a marankániye agaimaréna
 siráiyé sésa umbá ⁴³ Ísuntavesa imáyáama
 taaínkaa'a ésa ⁴⁴ évakarawai sésa tátoranae
 sumbánivo íma tátokaawe.

⁴⁵ íma tátoresá i-kwáásí mono-káwáá-
 kwáásítópare áamáán-kawaa-kwaasitopare
 koyauwérówasa nóra séra íma táto'mai áí'mae'a
 teó suwasá ⁴⁶ i-kwáásí sésa kwenááigoma
 amápa-kwaasi tááigomba usáyaaitaraiye suwasá
⁴⁷ áamáán-kawaa-kwaasi tísaa esa sésa kenkwará'á
 kampa'á simátiyuwaisara kwéseo. ⁴⁸ anón-
 kwaasiye kesáá áamáán-kawaa-kwaasiyaawe íma
 árai'a kwíyómpakemba kunkáiyé kwésumpo
 kegwará'á mirá seró. ⁴⁹ úwoi-kwaasiye su'mai
 áraire kwésewe. miwímá Mósesina áamáamba
 íma ísáamba póna Áánútu tínkaminiye suwaná
⁵⁰ áamáán-kawaa-kwaasivinkemba moóráwai
 áwí'a Níkótimasi ááéma Ísunopa'a iráiwaima
 simátimena séna ⁵¹ kentáásí áamáánko séna
 íma úwoi sé'a sáwí'a uráiyé sé'a kwenááima
 ísare'a kwená mayáí awáné'a aaivimbá
 mayánkááro kentáásí áamáánko siráiyé súwasa
⁵² Níkótimasimba aká'áamba simánkesa sésa
 Kárírivakewain-ánaemba kwaráánó. Áánútun-
 aai aúváívimba awánamai kawer-uréo. Áánútun-
 aai simátímíwaima íma Kárírivakenda'an-ivo

kwemá íma Áánútun-aaí simátímíwaiman-iye sésa [⁵³ kentí naaó'-nao'a kóyáwé uwaná Ísu Óríve-ompa'a iráíye.]

8

moórá-ininko ó'on-kwaasiye máyon-kwasai.

¹ Óríve-omapa'a Ísu uména ² aaváyaavimba kuména anóm-bono'-naumpa'a umáyowasa kwaásiyomba kwenópa'a torupowaná mara'á ména kwenáái simátimuwasa ³ áamáamba sun-kwáásiyé áamáán-kawaa-kwaasiye aaraí áí'maesa minínínkó ó'on-kwaasiye máyomba pósa áí'mai amáparawai túranka'a ankésa ⁴ Ísuntavesa sésa anóndakoo minínímbá ó'on-kwaasiye máyáísata awánéta táto'mai áí'maeta túne. ⁵ áamáán-auvaivimba Mósesi agaimaréna séna mirámó índawaimba óntandei tuvúwónanaya puwíníye agaimaréna siráíye. nóran-imayaa éwa seénó sésa ⁶ Ísumba maka sésa mirá senaná paárínata kwembá aaivimbá mayankánáe sésa suwaná Ísu kívairena ayáánauvi'nei marará'á aúvái agaimarówasa ⁷ áísaa aisaa uwaná usásinena simátiména séna imó sáwí'o uráindawai aivar-óntámbá maimé tuyuwíno simátiména ⁸ moórágwara'a kívairena ayáánauvi'nei marará'á aúvái agaimarówasa ⁹ isésa moórá-mora-kwaasi kunákárúwasowana anón-kwaasi aiva'á kumúwasa miwán-ánaaemba kwa'maésa kúmúwana minínínkówé su'mai Ísuwe máyowana ¹⁰ usásinena áísaa ena séna náávava máyaa. amáparawai íma aaivimbá mayankánááo súwana ¹¹ owé íma aaivimbá maisinkánááowe

súwana kegwará'á íma aavimbá mayankáúna kómpo moórágwara'a íma mirán-uwo Ísu siráíye.

kwaási sáma kamátinkaina'a úne Ísu siráin-kwasai.

¹² ókwara'a Ísu kwenáái simátimena séna kwaási sáma kamátinkaina'a úne. kesínaqembo kwaráiyawai íma tunínivo sáma kamái maí'mai'a ónááowe súwasa ¹³ ámáán-kawaa-kwaasi sésa eyáá ená ááimba sendamanivo íma árai'a kwésene suwaná ¹⁴ Ísu séna ímanivo kesááigona ááimba árai'a kwésune. á'a awánáúndavakemba kunkáundayavai á'a awánáúndava'a iyónaunda pó'a kemá súnda-aimba árai'a kwésune. kesí ááimba íma suwánaraawe. ¹⁵ marapá-kwáási kentí imáyáavinkemba aaimá maisínkaavo kemá íma aaimá kwémaitinkaumne. ¹⁶ kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. íma kewé su'mai aavimbá maitinkánaumpo kesé kesivoé aavimbá maitinkáyauye. miráumai kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. ¹⁷ kentí ámáán-auvaivimba agaimaréna séna kae-kwáásirái moórá-aimbo séyambo ékai mináímbá árai'a kwéseye agaimaréna siráíye. ¹⁸ miráumai kemá kesávái simátimunana kesivoé kesé mimbórá-áímbá simátimuyamba póna árair-aimban-iyé súwasa ¹⁹ enavomá náávvara máyáíyo áísaa esa suwaná kesí ááimbo ímo suwánaantavai kesivombá íma kwéawanaawe. kesí ááimbo suwánaankakenkai kesivombá awánaasino Ísu súmba ²⁰ anóm-bono'-naumpa'a óntambo túwón-daumpa'a mináímbá simátimuwasa tátoranae sésa suwááesa kwená kanaamá íma túntavesa íma tátokaawe.

²¹ minkákémbá Ísu simátimena séna tiyuwé'a iyóna'a sivakáá uwááe'a íma suwánanaaowe. puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. íyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa ²² Yútaa-anon-kwaasi sésa kwemá séna íyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe simbá póna kweyáárikara puwíndayavena siíyo suwaná ²³ Ísu séna keinárawa'a maankákén-kwáásímán-ovo kemá sanaankéndá'á úne. keinárawa'a marapákén-kwáásímán-ovo kemá kwíyómpakenda'a úne. ²⁴ simátime'a sé'a puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. kemá kwíyómpakenda'a úmpo kentávé'o ímo áraire sé'o é'a kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe súwasa ²⁵ mináinkóná ááimba íma ísámai áísaa esa sésa nááwawa oónó suwaná Ísu séna aasiyaasi-táwai á'a simátímakaumne. ²⁶ keinárawatave'a sáwívar-aimba kanaán-umai sé'a aavimbá maitinkáundanivo si'mákaiwaina aaiyé su'mai amáparawaiyave'a kwésimatimune. kwemó arupí iwáín-áái kwésimatimune súwasa ²⁷ Áánútun-aaima súmbanivo íma ísówana ²⁸ mindáyavai Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai sí'mae'a taaira'á mói sínkamonaaomba pó'a suwáné'a sé'a kwemó siwáímá kwená imáyáavinkemba íma sivo avowamá simámakain-aimpinkemba siráiyé mirá sénááowe. ²⁹ si'mákaiwai aamoí ínkwáe-i'a úmae kwéiyunda póna íma siyuwéna kesé máyáiyé súwasa ³⁰ sáwíva-kwaasi isésa kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'an-iyé siráawe.

tátokaawanamo Ísu ayútínkáin-kwasai.

³¹ Ísuma Yútaa-anon-kwaasi kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'a iyémó sirówaiyavena séna kesááimo ísámaimo kawe'ó é'o é'a kesí kwaási aú'mái ménaaowe. ³² árain-aimba íséwana tátokaiyampinkemba minaráir-áinkó ayútinkaniye súwasa ³³ Ááváramun-andaraken-kwaasi únda póta íma ó'on-kwaasi tátokaawe. nóra se ayútinkaniye seénó suwaná ³⁴ Ísu séna árai'a simátimé'a sé'a sáwí'o kwéowaima misáwíkomá kembá kwétatoraiye. kesí mayái úwoi mayáígwáe sésa meéyámba'mai tátokaantenkaan-kwaasin-owe. ³⁵ mirán-kwáási kawáánákóná naaúmpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwenáánimbaa'a maí'mai'a ónááowe. ³⁶ kemó Áánútu ááninkomo ayútínkáana'o é'a ayútuwe'a ménaaowe. ³⁷ Ááváramun-andaraken-kwaasi ombánivo kesáái íma tirumpimbá kwáyáintave'a tuvuwónáe kwésewe. ³⁸ kesivo agaráásínkáin-aimba kwésumpo kentivomá simátímín-aimba kwésewe súwasa ³⁹ Ááváramu kentáásivoman-iyé suwaná Ááváramun-andarakewaimo ékai Ááváramumo úntemba mirá uráasino. ⁴⁰ Áánútu árain-aimba simásímakaimba simátimundanivo tuvuwónáe kwésewe. Ááváramu íma mirá uráivo ⁴¹ kentivomó uráintemba mirá kwéowe súwasa kesáámá íma kesinóma eénkwááirákémbá kentáa masínkaraiye. kentáásivoma mimbóráwái Áánútuman-iyé suwaná ⁴² Áánútunopakemba kunkáunda pó'a Áánútu aráá'o ékai kentirumbá simésino. íma kesí imáyávinkemba kunkáumpo kwemá si'maráisa'a kunkáumne. ⁴³ kemó súnda nóra séra íma kwéisaaó. kesááigo umbái

kwétiyaiye. ⁴⁴ kemá Sáátáánigo áráá'a pó'a kwenarááíma kwaránáe kwésewe. kwemá ááinkakemba tuvúkáiwaiman-iyé. árai'o síi-yántáá'á íma kwempímbá kwáyáísana kampa'naampar-áínkómá avowai'a kwéiye. ⁴⁵ miráumai árain-aimba simátimundayavai árain-aimba iyémá íma kwésewe. ⁴⁶ íma sáwí'a uráunda kwéisaawe. arupí-aimba simátimuna'anivo íma áraire kwésewe. ⁴⁷ Áánútu áráá'a pósa kwenáái isésa máyáavo keinárawa'a íma Áánútu áráá'maari'a uré'a pó'a kwenáái íma ísaraawe Ísu siráiyé.

⁴⁸ Ísu simásuwowasa Yútaa-anon-kwaasi aká'áámbe simánkesa sésa árai'a séta Sámériyaa-kwaasi ónana taraváá-kwámbá enarumpimbá máyáísampo mináímbá siráane suwaná ⁴⁹ Ísu séna taraváá-kwámbá íma kesirumpimbá máyáiyé. kesivo áwí'a anómbe úndanivo kesúwí'a sáwí'a umásínkáawe. ⁵⁰ íma kesúwí'a anómbe ónáe. Áánútu kentávéna séna kawe'máyái mayáánda pó'a enáwí'a mósá anómbe umánkanaumne kwésiye. ⁵¹ árai'o senda-áímbá kesáái ísámai kawe'á iyawai íma puwónááowe súwasa ⁵² Yútaa-anon-kwaasi sésa sénda-aimba taraváá-kwámbó enarumpimbó máyáimba áta ísaraumne. Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátímakowaima púwúmbanivo emá se kesáái ísámai kawe'á iyawai íma puwónááowe siráane. ⁵³ kentáásivo Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátímakowaima pukáambanivo miwí usáyaaitaniyono. emó sénda

náávakendara'ono suwaná ⁵⁴ Ísu séna kesúwí'o mósá maráúndarakai úwoi úsina. kesúwí'o mósá maránimba kesivomán-iyé. kwentávé'a sé'a kentáásí Ísóigoman-iyé kwésewe. ⁵⁵ kwembá kwéawanaumpo kemá íma awánaraawe. kemó sé'o íma awánáúmnemo súndarakai kemó ontembá kampa'ná'a maúsino. á'a kwéawane'a pó'a kwenáái mósá kwémaraumne. ⁵⁶ kentivo Ááváramu kemó marapá'ó kumónaunda-aimba iséna aamoí éna kembá suwánéna kwenarunkó kawé'á uráiyé súwasa ⁵⁷ Yútaa-anon-kwaasi sésa emá ívé-kwaasi íma kae-kwáái umái siyáánkai-ima maisukáampo emá séma Ááváramumba awánaraumnéwa seénó suwaná ⁵⁸ árai'a simátimé'a sé'a Ááváramumbo ímo maránkaronka'a kemá maémaundaniye súwasa ⁵⁹ mináíntávái tuvuwónáe sésa óntamba máyómbanivo Ísu aúpá'á anóm-bono'-naumpakemba kárúwaguraiye.

9

Ísu aúramba kavikówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.

¹ Ísu kúmba moóráwaimba anówama aúgavitamba maránkarowaimba awánésa ² kwená kwayó-kwáásí áísaa esa sésa anóndakoo nááwana sáwí-yantaakona anondáwa aúramba kavíkáiyo. kwendéigówá'i. anóvwineigowa'iyó suwaná ³ Ísu séna íma kwená sáwí-yantaakon-ivo íma anóvwiti sáwí-yantaakon-ivo Áánútuna kawé'-má'yái kwenané'á paárínasa awánanaaontavena aúramba kavíkáiye. ⁴ si'mákaiwaina mayáiyá máyáano.

sámo kainká'ó mayáímó kwémayaawanamo no'wáámbo aúráisanamo mayáímó máyáan-kanaamo ánásaintemba miráumai mayáímá mayáúnda-kanaama ánásanimba póta ívé'a Áánútuna mayáiyá mayánaumne. ⁵ marapá'ó maúnda kwaási sáma kamátinkaina'a úne séna ⁶ marará'á awirááíma kwi'maréna mindáneí toiraambá úmarena aúranka'a a'maréna ⁷ simáména séna nonkwaaúnkó áwí'a Síróamu-kwaaumpimba awaa'á koyoraaó súwana mirá uráíye. Síróamuwemo súmba kwenááivinkemba kwántámai séna ai'maráí-kwáúné súwana koyotuwéna aúramba awánamai kawe'á éna túwasa ⁸ kwená naaópaken-kwaasiye ókwaasiye awánésa sésa kwemá aampa'ó ména óntantemo inaaí síma sima'a indará'íyo suwasá ⁹ évakarawai sésa owé kwemán-íye suwasá évakarawai sésa ímanivo mimbórá-óikwárará'íyo suwaná kwemá séna ímanivo kemá úne súwasa ¹⁰ áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawe'á ííyo suwaná ¹¹ moórawai áwí'a Ísuma kwemá awirááíma kwi'maréna mindáneí toiraaní'a úmarena súranka'a a'maréna simásiména séna Síróamu-kwaaumpimba awaa'á koyoraaó sisa'á isé'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawe'án-íye súwasa ¹² áísaa esa sésa náávára kuráíyo suwaná íma awánáúmne siráíye.

¹³⁻¹⁴ simátimuwasa áí'maesa áamáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówana Ísuma toimá aúranka'a a'maréna aúramba kawe'á umánkaron-kanaama Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaa mayáímá aambá áúmbakon-kanaama úwasa aúramba kawe'á umánkarowaimba áí'maesa áamáán-kawaa-

kwaasitopa'a máánkówasa ¹⁵ áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawé'á iíyo suwaná toimá súranka'a asínkáisa'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawé'á umásínkáiyé súwasa ¹⁶ amáán-kawaa-kwaasi évaka'a sésa agándaan-kanaara'o mirá uráintavena íma Áánútunopakemba kunkáiyé suwasá évakarawai sésa sáwí-imayaa-kwaasimo énarankasi íma kanaán-umai kawé'-má'yái-áwáámé'á isinó suwasá imáyáama taaínkaa'a ésa ¹⁷ sésa enaúramba kawé'á umánkaraivo kwentávái nóin-imayaawa kwéono áísaa esa suwaná Áánútun-aaí simátímíwaiman-iyé súwasa ¹⁸ ánivo miYútáá-ánón-kwáásí aúramba kawé'ó umánkontavesa íma imáyáa umbá anóvowi tááyowasa ¹⁹ tuyasá tísaa esa sésa kenkáítí táánina'iyó. ánivo aúgavitana maránkaraayana'iyó. nóra ena aúramba awánamai kawé'á kwéiyó suwasarái ²⁰ kesááninkain-iyé. maránkarauyamba aúgavitane. ²¹ ánivo ívé'a nóra isaná aúramba kawé'á umái kwéawanaiyompo kwemá anómban-ivo áísaa íyana kweyáárika'a simátimino sirááiyé. ²² ááéma Yútaa-anon-kwaasi sésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaiman-iyé síyawai mono'-náúmpá'á íma iyónááowe sumbá póna minánóvowí Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasarai ²³ sésarai anón-umaguraivo kwembá áísaa oro sirááiyé.

²⁴ simásúwóyasa ókwara'a aúramba kawé'á umánkarowaimba ááyowana túwasa sésa minkwáásígó sáwí-imayaa kwéiyé sewatá

ísaraunda po Áánútu aúranka'a arupí umái simásimiyo suwaná ²⁵ sáwí-kwaasiya'i. kawe-kwáásiyá'iyó. kemá íma isáúmne. moórá-yantaatave'a isáúnda súramba kavíkwimbanivo ívé'a súramba awánáúmne súwasa ²⁶ nóraumai aúramba kawe'á umánkaraiyo áísaa esa suwaná ²⁷ á'a simátimundanivo íma ísáawe. ókwará'o simátimena'o é'a isanááoo. kwenaráái kwaránáemo sé'a kwená kwayó-kwáásí-í'a ónááowe súwasa ²⁸ aká'áamba simánkesa sésa emá kwenaráái kwaráampo kesáámá Mósesi arááíya kwégwaraumne. ²⁹ Áánútu Mósesimba aái simámakaivo minkwáásí náávakenkwaasiya'iyó suwaná ³⁰ mindá'á mirá séna kemá mirá sembánivo minkwáásí ó'oran-kwaasin-iyé. kemá súramba kawe'á umásínkaraisa'a sune. ³¹⁻³³ kwemó ímo Áánútunopakembo kunkénaraankasi íma mirá uráisino. Áánútuma sáwí-imayaa kwéowai tááima íma kwéisaivo kwená mayáímó máyáawai tááima kwéisaiye. Áánútu áwí'o mósá maráawai tááima kwéisaiye. maambáramó úmaronkakemba íma moórá-augavitan-kwaasi máyáísana kawe'á umánkaraiye sewa'á kwéisaumne súwasa ³⁴ enanóma aampa'á maránkaraisa po úwoivaken-kwaasima éma enáái kentáa kawe-kwáásiyá kwésimasimendayaanivo mono'-náúmpákémbá kunákárúwaaó suwaná kunákárúwaraiye.

³⁵ minkákémbá Ísu ai'mátukaan-aimba iséna avakáá-umai awánéna áísaa ena séna kwíyómpakemba kwaási úrandakona arááíya kwégwaraano súwana ³⁶ Ísuntavena séna anóndakoo emó sénda nááwawa'iyó.

simásímína'a kwenaráái kwáráano súwana ³⁷ Ísu séna á'ò aúrambo suwánáánda kemá úne súwana ³⁸ emá Ísóigoma óne séna kívairena kwená imáyáa mósá makáiyé.

³⁹ kwená imáyáa mósá marówana Ísu séna marapá'á kunkáunda pósa kwaási avuntambá taaínkaa'a ónááowe. túrambo kavíkáindawai túramba kawé'á umái awánáiyasa túrambo awánemayaiyawai túramba kaviyíniye súwasa ⁴⁰ áamáán-kawaa-kwaasimo évaka'o máyówai isésa áísaa esa sésa ewá séwa kentááyavaiya túramba kavíkáiwai owéwá seénó suwaná ⁴¹ Ísu séna túrambo kavíkáawaimo máyáankakai kentí sáwí-imayaagona meéyámbá íma kwáyáisino. áta awánáúmne sentávéna kentí sáwí-imayaagona meéyámbá kwáyáiyé Ísu siráiyé.

10

sipisípigona kusavá'ó kárákwiraan-kwasai.

¹ Ísu séna árai'a simátime'a sumpo ísáaro. sipisípi kusavá'ó kónáe síyawai ímo sipisípigona ontavímbó usávekesamo ésa kusarákémbó maatésamo ésa miwí umóyándáraware sénááowe. ² sipisípira'a kárákwiraiwai ontavímbá usá kwéveraiye. ³ miráumai ontará kawááná'á onta tiyánkáisana usáverena kwená sipisípi túwí'a utaisasá kwenáái isésa kwenópa'a kowaná ⁴ sipisípi kusavínkémbá tí'maena aiva'á kwisasá kwenáái ísántavesa ánaaemba kwégwaraawe. ⁵ ánivo ó'on-kwaasi táái íma ísámai tínaqemba íma kwa'maésa kwéesa inkaisésa kóyáwé kwéowe

⁶ Ísu mirá simátimuwasa mináínkóná ááimba íma ísaraawe.

Ísu sipisípira'a kárákwirain-kwasai.

⁷ mináínkóná ááimba íma ísontavena Ísu séna árai'a simátime'a sé'a sipisípigona ontamá kemá úne. ⁸ íma kunkáundara'a évakarawai tiráawai umóyándáraware. miwí táái sipisípiyonko íma ísaraawe. ⁹ kemá ontamá úne. kesópa'o tíya'o é'a usáveraaro senasá usáveraiya'a kárákwiyonaumne. toómbó naíyávésamo ésa kunákárúwaresa násuwesa ó'a usáveranaaowe. ¹⁰ umóyán-ámpá-kwáásímó tíyawaimo ésa kwaási tínkambai áwáávi-tantaa'a ónááombanivo kemá kunkáunda pósa ó'oran-kawe'a umái mai'mai'a ónááowe. ¹¹ sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. sipisípira'o kawe'ó umáímo kárákwirainda'a séna kesí sipisípi túwa'naa ónaumne séna puwíníye. ¹² ánivo óntantavaiye sésa sipisípira'a tavíkáawai áwáávite in-íyánkómbá awánésa sipisípi ivátíyuwesa kóuwana sipisípiyomba vamái kwatúwáísasa kówitawaa'a umáguraawe. ¹³ miwí sipisípira'o taviyí-ímáyáámá tuwésa óntane su'maimo mayái-ímáyáá kwéowe. ¹⁴⁻¹⁵ sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. kesivo kembá súyaisa'a kemá kesivombá aúyáunana mirámó úndantemba kesí sipisípi amápa'a túyáunasa kembá kwésuyaawe. kesí sipisípima túwa'naa ónaundayave'a pó'a kemá puwónaumne. ¹⁶ kesí sipisípi évaka'a ó'on-kusava'a máyáamba pó'a kotíránasa kesáái ísámai tésa mimbórái'a umái máyaiya'a amáparawaira'a kárákwiyonaumne. ¹⁷⁻¹⁸ púwóndavinkemba usásinanaunda-imayaama

kesivomá símísa'a kemá owé súndayavena kwenarumbá kwésimiye. kemó ímo owé súndarakai íma kanaán-umai sínkamosino. kesí imáyáavinkemba puwónaunda pó'a kanaará'á puwónaumne. púwóndavinkemba kanaán-umai usásinanaumne. kesivomá simásimena séna mirán-owo séna mirámó ónaunda-asirayamba símakaiye Ísu siráiyé.

¹⁹ Ísu mináimbá súntavesa Yútaa-anon-kwaasi imáyáa ésa taaínkaar-uwasá ²⁰ évakarawai sésa taraváá-kwámbá arupimbá máyáintavena uwo'aó'á kwéiyé. nóra séra kwenáái kwéisaao suwasá ²¹ évakarawai sésa taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma mirá-áimbá sisinó. taraváá-kwámbó arumpimbó máyáinkakai íma aúgavitan-kwaasi aúramba kawé'á umái awánéna máisino siráawe.

Yútaa-anon-kwaasi tínaaemba umánkaraan-kwasai.

²² Yútaa-kwaasi anóm-bono'-nambo uráan-kanaamo túntemba Yérúsaremu-naopa'a tanómba kwégauvunka'a minkánáá táúgwikanaa póna túwana ²³ Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména Sórómoni áúgwimai úmakopa'a kwéguwasa ²⁴ Yútaa-anon-kwaasi torupésa taúkúmaresa áísaa esa sésa entávéta sáwívar-imayaaya kwéune. Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaima ewá ónómpo arupí umái sinatá ísáano suwaná ²⁵ Ísu séna simátimuna'anivo íma ísaraawe. kesivo simásímakaim-bayaima kwémayaunda póna kesí ááimba avora'á kwévaariye. ²⁶ keinárawa'a íma kesí sipisípiyomba pó'a kesááiyave'a íma

áraire kwésewe. ²⁷ kesí sipisípi túyáúnasa kesáái ísámai kesínaaemba kwégwaraawa'a ²⁸ imáyáama timúnasa aúnái'a umái maí'mai'a kwéomba pósa íma puwónááowe. kawáá úndavinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ²⁹ kesivomá símakaimba kwená asirayánkó amápar-asirayankomba usáyaaitaisasa kesivomá kawááimpinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ³⁰ kesé kesivoé mimbóráí'a kwéuye Ísu siráiyé.

³¹ súwasa Ísumo sún-aintavesa Yútaa-anon-kwaasi ókwara'a tuvuwónáe sésa óntamba máyówana ³² Ísu simátimena séna kesivomá simásímakaim-bayai kawé'-máyáímá kwémayauna'a kwéawanaavo nóim-bayaiya mayáúndayavaiya sínkamonaao súwasa ³³ íma kawé'-máyáíyávéta inkamónáeta kwéumpo Áánútumba aká'áamba simánkaandayaveta inkamónaundayaawe. marapá-kwáásígómá séma Áánútuma úne séndayaveta inkamónaundayaawe suwaná ³⁴⁻³⁵ Ísu séna Áánútun-aii aúváivimba ímo kampar-áimbó kwáyáin-auvaivimba agaimaréna séna Áánútu séna ísóigoman-owe siráiyé agaimaréna siráiyé. Áánútun-aii simátímakowaiyavena séna ísóigoman-owe siráiyé. ³⁶ kesivomá ításinkena si'mákaisa'a marapá'á kunkáumpo Áánútu ááninko úne kwésundayave'a Áánútumba íma aká'áamba kwésimankaumne. ³⁷ kesiyoná mayáímó ímo kwémayaundarakai kentávé'a kwíyómpakemba kunkáiyé sé'a íma áraire sesinó. ³⁸ kwíyómpakemba kunkáiyé sé'a íma

áaire sembánivo kesí mayáiyávé'a Áánútuna mayáímá kwémayaiye sé'o é'a minká'á sé'a kwesé avowáe mimbórái'a kwéoye sénááowe Ísu súwasa ³⁹ moórágwara'a tátoranae sésa umbá táto'mai tovíráyuwowana kóuraiye.

⁴⁰ Ísu miwí tiyuwéna Yótáni-nomba kóaatena ááema Yóni nombá pétinkaropa'a komáyowasa ⁴¹ kwaásiyomba torupésa sésa Yóni ímo awánáúnda-mayaima mairáimbanivo minkwáásíyávéna simásímakain-aimba árair-aimba siráiyé suwasá ⁴² sáwíva-kwaasi Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé siráawe.

11

Árásárasi pukáin-kwasai.

¹ moóráwai áwí'a Árásárasi Pétáni-naopa'a máyowana áí'a úwasarai ámánaakai túwí'a Máriaae Máátaae mimbórává'á mésaya ² Máriaa ó'on-tawai áséi-kwiyumba úmbasawemba Ísu aísamaira'a atímarena kwena'nóntáunei uwátukai-ininko éna tiyóvígomba áí'a kwéuwasarai ³ minúnándaráí moóráwaintavesarai sésarai Ísumba kosimáme se anóndakoo enarumbá ámakaandawaimba áí'a kwéiyé kosimámiyo suyaná kosimámuwana ⁴ Ísu iséna séna Árásárásimbo áí'o kwéimba íma pu'mái ánásaindayavena áí'a kwéivo Áánútu áwíkwara ááninko súwíkwara'o mósá maránááontavena áí'a kwéiyé Ísu séna ⁵ Máátaante Máriaante Árásárásinte kwenarumbá tímakomba póna ⁶ áí'a kwéun-aimba iséna kae-táwai aáno maéna

7 minká'á kwená kwayó-kwáásíyávéna séna ókwara'a Yútiyaa-ayampata kónaumne súwasa 8 sésa anóndakoo Yútaa-anon-kwaasi óntandei tuvuwónáe sésa kwéopa'a ókwara'a mináyámpá'á kónáe kwésene suwaná 9-10 Ísu miwí simátimena séna túnkwisasamo kombá íma sáma kaisasá pósa tanaambá kwévaavo sámo kaisasamó kombá íma tanaambá kwévaawe. mirámó ontembá isa'á ívé-kanaa kawé'á umái mayáímá mayánaumne Ísu séna 11 kentáásí kwaásigo Árásárasi aúmá kwégwaimba pó'a usásinankaandayave'a kónaumne súmba 12-13 Árásárasi pukóntavena Ísu súmbanivo kwená kwayó-kwáásí imáyáa ésa aúnkwaiguráimba póna usásinaniye-imayaa ésa sésa anóndakoo kawé'á imbá póna áí'a érankaniye suwaná 14 Ísu avora'á séna Árásárasi pukwiyé. 15 áí'o ipa'á íma kwesé máyaunda kawé'á imbá póta kwenópataamo kondá suwáné'a kentávái árai'a Ánútumpakemba kunkáiyé simásinkanaaowe súwana 16 kwená kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai áwí'a Tó máasi kwááyu áwí'a ávárawaama kwemá simátimena séna Yútaa-anon-kwaasi Ísumba inkamónááomba póta kweséya puwónáeta kónaumne Tó máasi siráiyé.

Ísuma puwíyampinkemba usásinanaaowaina ááimban-iyé kwaasái.

17 súwana Ísu Pétáni-naopa'a kúmba Árásárasi puwúwasa utámárówana éiyaimba kwaúnka'a Ísu koísaraiye. 18 Pétáni-nao'a Yérúsaremuva'a egwaa'á pósa 19 Máátaante

Máryaante tiyóvígo pukóntavesa Yútaa-kwaasiyomba ivi'á kogwétesa máyówana ²⁰ Ísu kwétiyemo sumbá Mááta iséna kwétupa'a kúwana Máryaa naaúmpa'a máyowana ²¹ Mááta Ísuntavena koséna anóndakoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino. ²² ívé'o Áánútumbo áísaa inanamó éna mirá íniye-imagaa kwéune súwana ²³ Ísu séna enayóvi pukáimpinkemba usásinaniye súwana ²⁴ Mááta séna naaén-kanaama tínana pukáindavinkemba usásinaniye-imagaa kwéune súwana ²⁵ Ísu séna púwómpinkemba kwéusasinaawemo sewáiná ááimba kemá úne. aúnái'a umái mai'mai'a ónááowaina ááimba kemá úne. kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa puwónááombanivo usásinanaawe. ²⁶ mésa kesááiyavai áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa íma puwónááowe. mindáyavai emá áraire kwéseno Ísu Máátaantavena súwana ²⁷ Ísóigoo emá Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'marqundawai óne. Áánútu ááninko óne. marapá'á kumíníyondawai emá óne Mááta siráíye.

²⁸ Mááta simásuwena kwéna áúnkontavena aúpá'á áápimba simámena séna anóndako kwétena kwéaayaiye súwana ²⁹ Máryaa iséna avekáán-umai usásinena kwétupa'a kúmba ³⁰ Ísuma Máátaamo taawánónka'a ména íma naaópa'a túmba ³¹ Máryaa usásinenamo kúmba Yútaa-kwaasi ivi'á ton-kwáásí awánésa imáyaa ésa sésa utamánkáapa'o ivi'ó táíndayavena kwiyé sésa kwa'maésa kumbá ³² Ísu máyonka'a Máryaa

kwéna anóndakoman-iye séna aísamaivimba kívairena séna Ísóigoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino súwasa ³³ Máriaaee kwenánaaemba kwakón-kwaasiye ivi'ó tombá Ísu tuwánówana arumbá éna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana ³⁴ tísaa ena séna náánkara utamánkarao súwasa anóndakoo taawánaao suwaná ³⁵ Ísu ivi'á tómba ³⁶ Yútaa-kwaasi awánésa sésa pukáiwaimba aruntávéna umánkáie suwasá ³⁷ évakarawai sésa aúgavitan-kwaasi aúramba kawe'á umánkaraimbanivo nóra séna íma asóvamankaisana pukáiyó siráawe.

Ísu Árásárisimba usásinankarain-kwasai.

³⁸ suwaná Ísuna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana utamánkaropa'a kúmba murí-áivimbá mámaquesa óika'a óntandei awáá umásúwówana Ísu koawánéna ³⁹ séna óntamba akwátúwáaro súwana Mááta pukówai ámanaako séna Ísóigoo éiyain-tawai kwáimba póna ánkúte íníye súwana ⁴⁰ Ísu séna á'a simáme'a súnda kesáiyavaimo áraire sémo kenká'ó agevamáimo mémo e Áánútuna kawe'-máyaímá awánaniyone súwasa ⁴¹ óntamba akwátúwówana Ísu kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó kesáai kwéisaandayave'a súwi sune. ⁴² kesáai kwéisaampo maanáimbá kwésunda pósa maanká'á máyaan-kwaasi kentávésa árai'a Áánútu ai'mákaisana kunkáie sénááowe simásuwena ⁴³ anónka'a séna Árásárisiyo iyuwó súwana ⁴⁴ pukówaima iráimba ampaantanéi avakúmá ánáan-kwisuwesa aiyayaanka'a

asááúmaresa a'nómpá'á káátamaresa mirán-
úmakon-tantaakwara'a iyúwana Ísu séna
iyátúwéwana máíno siráíye.

*anón-kwaasi Ísuna áamáayu-aimba siráan-
kwasai.*

Mátíyu 26:1-5, Mááka 14:1-2, Áríku 22:1-2

⁴⁵ Yútaa-kwaasiyomba Máriaanopa'a
kun-kwáásí Ísumo úmba awánésa sésa
árai'a Áánútunopakemba kunkáíye suwasá
⁴⁶ évakarawai ímaniye sésa áamáán-kawaa-
kwaasitopa'a kosésa Ísumo ún-aimba
simátímúwasa ⁴⁷ mináímbá isésa áamáán-
kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé aaimó
ísón-kwaasi tááyesa sésa íma awánáúnda-
mayai maémáyáimba póta nóraya ónaumno.
⁴⁸ úwoimo túwáananamo éna mirám-báyáímá
maémáyainda pósa amáparawai kwenááiyavesa
áaire sénááowe. minká'á Áróamáani-
kamaani-kwaasi tésa anóm-bono'-namba
tayawísíyuwesa kentáámá amáparawaima sáwí'a
umásínkáávainivo nóraya ónaumno suwaná
⁴⁹ moórawai áwí'a Káyavaasi minkánáá aiva'-
mónó-káwááná'á póna séna íma kawe'á umái
kwéisaawe. ⁵⁰ Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo
séna moórawai puwíníye Káyavaasi siráíye.

⁵¹ mináímbó sumba íma kwená imáyávinkemba
siráivo minkánáá aiva'-mónó-káwááná'á
máyontavena póna Áánútu imáyáama amúwana
paárumai séna Yútaa-kwaasi amáparawaiyavena
ísámai Ísu puwíníye. ⁵² íma Yútaa-kwaasiye
su'mai Áánútu áráá'a ovó ó'on-o'om-baravaken-
kwaasi mimbóráí'a umái méigwae séna Ísu

puwíníye. ⁵³ Káyavaasi mináimbá súwasa minkákémbá Yútaa-anon-kwaasi Ísuna áamáyu-aimba suwaná ⁵⁴ mindáyavena Ísu íma Yútaa-anon-kwaasi túranka'a kwéna tiyuwéna ugóná ayááivá'á Éváráimu-naopa'a kúmba kwená kwayó-kwáásiyé koméraawe.

⁵⁵ komáyówana tíyótaasa í-tánón-kánáá sáwiyanka'a tínimba pósa tirumbó kawé'ó íyanesa naaó'-naokemba Yérúsaremu-naopa'a koyorupésa ⁵⁶ Ísuntavesa mivá maava'a awánésa anóm-bono'-naumpa'a torupésa sésa tanómbo opa'á tíní. íya tíníyo siráawe. ⁵⁷ mono-káwáá-kwáásiyé ámáán-kawaa-kwaasiye sumbá Ísumbo awánésamo ésa simásimiyata tátóráano sumbá mindáyavesa úwoi-kwaasi sésa tanómbo opa'á tíní. íya tíníyo siráawe.

12

Máryaa Ísu aísamaira'a áséi-kwiyum-basawemba pékain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Mááka 14:3-9

¹ tíyótaasa í-tánón-kánáámá sáwiyanka'a túwana ava'moraé-kanaa úwoi kwáyowana Ísu Pétáni-naopa'a kwéna pukómpinkemba usásinankarowai áwí'a Árásárásina naaópa'a kúwasa ² Ísuna toómbá agaimarówana Ísuwe Árásárásiye toómbó naivá'á máyóyana Mááta mintómbá maimái tíma'maena kúwana ³ Máryaa áséi-kwiyumba úm-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakena Ísu aísamaira'a sáwíva'a atímarena kwena'nóntáunei uwaúwana

mimbásáwén-kwíyúnkó anónka'a naaúmpa'a iyúwana ⁴⁻⁵ moóráwai áwí'a Yútási Isakérióti séna nóra sénawa mimbásáwémbá ivátuwena anón-ontamba 300 kina mairéna ímo óísambo makáan-kwaasi taaín-timiyo séna mináimbó siráimba Ísuna kuntaru'ó mayáníwaima séna ⁶ íma óísan-iyaaín-kwaasiti imáyáa éna séna kwemá Ísuna kwaásiti óntanka'a kárákwironda'a umóyándá'á póna minóntámpínkémbá mayánáe séna mináimbá súwana ⁷ Ísu séna minínimbá aúwéwana úwoi máíno. púwónanamo pésinkanintavena mirá kwéiye. ⁸ ímo óísambo máráán-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne Ísu siráiyé.

Árásárásina áamáyu-aimba siráan-kwasai.

⁹ súwasa Pétáni-naopa'a Ísu máyáiyé sumbá sáwíya-kwaasi Yútaa-kwaasi isésa Árásárási pukówana usásinankarowainte kotuwánanae sésa kuráa. ¹⁰⁻¹¹ Árásárásimba usásinankarontavesa pósa Yútaa-kwaasima miwítí anón-kwaasi tiyuwésa Áánútunopakemba kunkáiwainopata kónáe sésa suntavái mono-káwáá-kwáási Árásárásina áamáyu-ainkwara'a siráawe.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Árúku 19:28-40

¹² tíndauraamba áséi-masawemba pérankomba póna ívékaamba Yérúsaremuva'a Ísu kwétiyemo sumbá kwaásiyomba isésa ¹³ taayánama ayáiresa aampakémbá kogwéairesá anónkar-anonka'a

sésa Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiye. kwená Ísareri-kwaasiti kawááná'án-iyé kwenáwí'a mósá kwémaraumne suwaná ¹⁴ moórá-poima áwí'a tónkigo Ísumba ayáá'maena túmba ¹⁵ naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna

Sáiyono-naopaken-kwaasi táá'a kaivó kentí kawááná'á kwétiye. naanté-tónkígó ayáá'maena kwétiye

agaimarénamo siróntemba miráumai Ísu tiráiyé. ¹⁶ mitáwai kwená kwayó-kwáásí íma imáyáama umái tááka'a makómba pósa Ísu pukómpinkemba kwíyómpa'a iyúnka'a tááka'a marésa séna aúváívimba kwáyáinka'a póna mirán-iyé siráawe. ¹⁷ Ísuma Árásárasi pukómpinkemba usásinankomba awánésa évaka-kwaasi simátímúwasa ¹⁸ isésa mindáyavesa pósa aampakémbá koáírówasa ¹⁹ mono-káwáá-kwáásí iséise esa séna amáparawai kentáámá siyuwésa kwenarááiyé su'mai kwégwaraavo nóraya ónaumno siráawe.

Kíríki-ayampaken-kwaasi Ísumba awánanae siráan-kwasai.

²⁰ Yérúsaremu-naopa'a monor-áímbá isánée séna Yútaa-kwaasi kuwasá Kíríki-kwaasiye kwésa ²¹ Vírípima Káríri-ayampa'a Pétésáítaa-naopaken-kwaasionopa'a tésa séna Ísumba awánanaeta túne suwaná ²² Vírípima Éndarumba kosimái áí'maesarai Ísumba kosimámúyana ²³ Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba póna kesúwíko anómbo índayavena ívé'a

kwévaariye. ²⁴ árai'a simátime'a sé'a ánáyumbo úwoimo kwaíndamo éna íma arambá iyánívo ayumbá u'maráawana aáyánkarena áruma kwiréna sáwívar-aramba imái ávu kániye. ²⁵ mirámó ontembá tirááimo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménaaovo maambárarakén-ímáyáámó tuwáiyawai aúnái'a umái mai'mai'a ónááowe. ²⁶ kentávésa ená mayáímá mayánée síyawai kesínaaemba kwaráaro. mirámó iyawai kesé ménaaowe. kesí mayáímó mayáiyawaima kesivo kentúwí'a mósá marániye Ísu siráiyé.

Ísu kwemó puwúntavena siráin-kwasai.

²⁷ Ísu simásuwena séna kesirunkómá umbaiyé taimbá pó'a nóra sénaumno. kesivoó maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwaaó íma mirá sénaumpo kemá mindáyave'a kunkáumne. ²⁸ kesivoó enáwíko anómba íníye súwana kwíyómpakemba aaí séna á'a kesúwí'a anómba uráunda pó'a moórágwara'a ónaumne súwasa ²⁹ máyón-kwaasiyomba isésa évakarawai sésa kwíyónaai siyé suwasá évakarawai sésa Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aaí kwésimamiye suwaná ³⁰ Ísu simátimena séna mináimbó isáamba íma kembá kwésuwa'naa-ivo kembá kwétuwa'naa-iyé. ³¹ marapá-kwáásímó aaivimbó maitinkáín-kánáámá kwétiye. marapá-kwáásítí sáwí-kawaana'a kwatiyuwánín-kanaama kwétiye. ³² taaira'á mói sinkánááon-tawaima amáparawaima imáyáama tíménasa kesópata ténááowe Ísu séna ³³ mirámó siráimba taaira'á inkamíyana puwíníntavena

súwasa ³⁴ kwaásiyomba isésa sésa Áánútun-
 aai aúváivimba agaimaréna séna Áánútumo
 usásinankaiwaima aasiyaasí maí'mai'a íníye
 siráivo emó sénda kemá kwaási úranda'a
 kumpaáruraundawaimba pósa taaira'á mói
 sínkamiya'a puwónaumne sémpo emá nááwa
 se ewá seénó suwaná ³⁵ Ísu séna kwaási sáma
 kamátinkaina'a úndanivo sáwiyanka'a kesé
 ménaumne. kwaásimo túnín-ayampa'o kombá
 náávara'i kwégowasa pósa íma kwéawanaawe.
 túnín-tantaako kesópa'a tivó sé'a sáma
 kamátinkaipa'a máéro. ³⁶ sáma kaimbá pó'a
 kentáv'é'a sé'a kentáásí ságayanda'a óne sembá
 pó'a ságayanko áráá'maa'a aú'mái ménaaowe Ísu
 siráíye.

*Yútaa-anon-kwaasi Ísuntavesa íma áraire
 siráan-kwasai.*

Ísu simásuwena tiyuwéna aúpá'á méraiye.
³⁷ túranka'a kawé'-má'yái íma awánaraan-
 awaame'a uráimbanivo kwentávésa íma
 árai'a Áánútunopakemba kunkáiye siráawe.
³⁸ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-
 aai simátímakowaima áwí'a Áísáya siráin-aimba
 árai'a súmba
 Ísóigoo kawer-áimbá kosimátimunasaya
 mináíntávésa íma áraire kwésewe. ená
 asirayámbá agaráátinkaandamanivo íma
 kwéawanaawe

Áísáya agaimaréna siráíye. ³⁹ Ísun-aaiyavesa íma
 áraire suntavéna naaóvá'á Áísáya agaimaréna
 séna

⁴⁰ Áánútuma túramba kavítúwáisasa

pósa túramba íma kwéawanaawe.

Áánútuma táá'a kaúntinkaisasa
pósa íma kwéisaawe.

Áánútumo simbá mirá uráunda
pósa kesópa'a íma tíya'a sáwí-imayaa
maitiyuwé'a kawé'á umátinkanaumne

Áánútu siráiyé Áísáya agaimaréna séna
⁴¹ Ísuna ságayamba awánomba póna mináimbá
agaimaréna siráiyé.

⁴² Yútaa-anon-kwaasi évaka'a Ísuntavesa
árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé sésa amáán-
kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á iyóvo sésa
aambá áumbaraavainiye sésa íma avora'á
sumbá ⁴³ Áánútuma kesúwí'a mósá maráinkwáe-
imayaama ímanovo kwaási évakarawai kesúwíta
mósá maráígwáe-imayaama ésa mirán-ímáyáámá
umbá pósa Ísuntavesa áraire íma avora'á siráawe.

Ísu simátimuwasa taaínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁴ íma avora'á suwaná Ísu anónka'a séna
kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái
máayáawai íma kentáváiyé su'mai kwésevo
si'mákaiwaintavaigwara'a áraire kwésewe.

⁴⁵ kesí ááimbo suwánaawaimo ombá íma kené
su'mai kwésuwanaavo si'mákaiwainkwara'a
kwéawanaawe. ⁴⁶ marapá'ó kumúnda

kwaási sáma kamátinkaina'a únda pósa
kenká'á agevamái máayáawai íma túnín-
ayampa'a ménaaowe. ⁴⁷ kesááima ísámai íma
kawé'á kwéowai aavimbó maitinkáima íma
kemá úne. marapá-kwáási íma aavimbá
maitínkáandayave'a kumúndanivo sáwí'o
umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á

métinkanae'a kunkáumne. ⁴⁸ naaén-kanaara'a kesáái isésa tínaaemba umásinkaiyawai sésa kawer-áimbá sínaaemba umámakaundaniye sénááowe. ⁴⁹ íma kesí imáyáavinkemba súnda pó'a kesivo si'mákaiwaima simásímakain-aimba súnda pó'a naaén-kanaama tínsa sésa kawer-áimbá sínaaemba umámakaunda ímo oráámbá uráundaniye sénááowe. ⁵⁰ kesivon-ááima aúnái'a umái maí'mai'a ónááon-aimban-iyé. súnda-aimba kesivo simásímakain-aimba kwésimatimune Ísu siráiyé.

13

Ísu kwená kwaási tísamaira'a nombá pétinkarain-kwasai.

¹ tíyótaasa í-tánón-kánáá aaváyaaraamba kwáyowana ívékaamba Ísu imáyáama éna séna marapá'á tuwé'a kesivonópa'a kuntuaweré'a iyónaunda-kanaama kwétiye séna marapá-kwáási kwenááima ísón-kwaasi ávááraumai imáyáama tíména miwíyáváiyé séna puwíníye súwana ² Sáátáánigo Sáímoni ááninkomba áwí'a Yútási Isakéríótimba Ísuna kuntaru'á uwó-ímáyáámá ámakowasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé toómbá kwénowana ³ avowámá amápar-asirayamba ámakowana póna Áánútunopakemba kunkáunda pó'a kuntuaweré'a iyónaumne-imayaama Ísu éna póna ⁴ toómbá némáyonkakemba usásinena paákákén-únánkwátói ayú'marena táúri úsúmaena ⁵ táávepimba nombá atímarena kwená kwayó-kwáási tísamaira'a nombá pétinkena táúrinei uwátuwena ⁶ Ísuma Sáímoni Pítaanopa'a

túwana séna Ísóigoo íma kesísamaira'a nombá pésinkaaoo súwana ⁷ Ísu séna kemó úndama ívé'a íma kwéisaanda po aáno isáníyone súwana ⁸ Pítaa séna kesísamaira'o nombó pésinkendayave'a a'áo síma şima'a ónaumne súwana Ísu séna enaísamaira'o imo nombó pérankaanamo éma kesí kwaási-i'a íma íníyone súwana ⁹ Pítaa séna Ísóigoo ená kwaási-i'a ónáe súmpo sísamairare su'mai íma pésinkenda síyayaampakwara si'nómpákwará'á nombá pésinkaaoo súwana ¹⁰ Ísu séna nombó pékaawaimo ésa íma amápa-kuva'a nombá peránááovo tísamairare su'mai nombá peránááowe. keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye súmba ¹¹ Ísu kwená kuntaru-kwáásígómbá ísarontavena séna keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye siráiyé.

¹² Ísu simásuwena tísamaira'a nombá pétinkayuwena paákákén-únánkwátóimo ayú'maromba maimái úmaena ménamo toómbó némáyopa'a kwéna tísaa ena séna kemó úndawaina ááimba ára kwéisaao. ¹³ kentávé'a sé'a amápa-tantaa'a agaráásinkaandawaima Ísóigoma ónemo sembá árai'a mirán-kwáásímá úne. ¹⁴ kemá kentí agaráátinkaina'a Ísóigoma pó'a tísamaira'a nombá kwévetinkaundayave'a kemá moórá-mora-umai nombá pétinkaaro. ¹⁵ kemó kentí kwayó'ó maráúndantemba keinárawakwara'a mirán-oro. ¹⁶ árai'a simátíme'a sé'a kwayó-kwáásímó ésa miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaitanaaowe. ti'mákaiwain-ai maimaésa kosimátímakaawaimo

ésa ti'mákaiwaimba íma usáyaaaitanaaowe.
¹⁷ miráumai kemó uráunda á'a awánaraavo
 mirámó iyambo é'a tirumbá kawe'á ónááowe.
¹⁸ keinárawapinkemba íma amáparawaiyave'a
 sumpo ítátinkaunda-kwaasi á'a túyaraumne.
 Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna
 kesé moórávinkembo toómbó naráiwaima kesí
 kuntaru-kwáásímán-iye agaimaréna siráimba
 árai'a siráiyé. ¹⁹ íma paáruraisa'a simátimunda
 póna aánomo paárína'a kentáv'é'a sé'a árai'a
 séna Áánútunopakemba kunkáiyé sénááowe.
²⁰ árai'a simátimé'a sé'a ti'maráanasá kwíyawai
 táái ísámai kawe'á iyanten-umai kesáái ísámai
 kawe'á ónááowe. kesááimo isáiyanten-umai
 si'mákaiwain-ai isánááowe Ísu siráiyé.

*moórawai kesí kuntaru'á íniiye Ísu siráin-
 kwasai.*

*Mátíyu 26:20-25, Máaka 14:17-21, Árúku 22:21-
 23*

²¹ Ísu simásuwena kwenarumbá umbaí tówana
 séna árai'a simátimé'a sé'a keinárawapinkemba
 moórawai kembá namuro-kwáásirá'á
 agaráátinkaniye súwata ²² kwená kwayó-kwáási
 moórá-mora-umai méta kwenaúvínaayaivimba
 éta nááwantavena siiyó séta ²³ kwená kwayó-
 kwáási Ísuma kembá arumbá símakowaima
 Ísuna egwaa'á máyaawanana ²⁴ Sáímoni Pítaa
 kentávéna aúwánáán-awaame'a éna séna
 nááwantavai seénó se áísaa uwo súwa'a
²⁵ avakáá-umai áísaa e'a sé'a Ísóigoo emó sénda
 nááwa'iyo séwánana ²⁶ Ísu séna kemó toómbó

nompí tu'mái aménaunda-kwaasi kwemán-
iye séna toómbá maimaéna nompímbá tu'mái
mindá'a Sáimoni Isakérióti ááninko áwí'a
Yútásimba amúwana ²⁷ mintómbá mayówana
Sáátáánigo kwenarumpimbá iyúwana Ísu
simámena séna emó ónáe sindai'a maaránka'a
uwó Ísu súwasa ²⁸ toómbó kwénaapa'o
máyón-kwaasi Ísumo sún-ainkona ááimba íma
ísamai kawer-umbá ²⁹ sésa Yútási óntanka'a
tavikówaintavena Ísu séna ímo óísambo makáan-
kwaasi évaka'a timiyó Ísu siyé sésa tanómbó
káúvón-kanaaratavai sésa toómbá meéyán-uwo
Ísu siyé suwaná ³⁰ Yútási Ísumo amún-tomba
maimaéna avekáán-umai máápa'a kumúwana
túnkuraiye.

aúná-amaambo simátímakain-kwasai.

³¹ Yútási máápa'a kumúwana Ísu séna
ivé'a kwaási úrandako súwí'a anómba umái
kwévaarisana kesí mayáígómá Áánútu áwí'a
anómba umái kwévaariye. ³² kesí mayáígómá
Áánútu áwí'a anómba intembá ívé'a Áánútu
kesúwí'a anómba íníye. ³³ kesí iyámpóiyono.
sáwiyanka'a kesé mé'a tiyúwáana'a sivakáá
ónááowe. Yútaa-kwaasiyave'o á'o simátíme'o
súndantemba kentávé'a sé'a iyóndara'a íma
kanaán-umai iyónááowe. ³⁴ aúná-amaamba
simátíména'a kesirumbó timúndanten-umai
moórá-mora-umai kentirumbá tíméro. ³⁵ moórá-
mora-umaimo kentirumbó timíyasamo ésa
tuwánésa sésa Ísuna kwayó-kwáásín-owe
sénááowe Ísu siráiyé.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Árúku 22:31-

34

³⁶ Ísu simásuwowana Sáimoni Pítaa áísaa ena séna Ísóigoo náávava iyíniyono súwana iyóndara'a ívé'a íma sínaaemba kwaráníyompo aáno sínaaemba kwaráníyone súwana ³⁷ Pítaa séna Ísóigoo nóintavaiya ívé'a íma ánaaemba kwaránaumno. íma pó'a áwa'naa umai púwónana kawé'á íniye súwana ³⁸ Ísu séna áwa'naa umai puwónaumnemo sénda kemá árai'a simáme'a sé'a kokórigomo ímo ááimo siráindara'a kaumborá'á kentávái séma íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu siráiyé.

14

Áánútunopa'a iyónááon-amba kemá úne Ísu siráin-kwasai.

¹ Ísu simásuwena simátimena séna kentirumbá íma sáwí'a é'a íma anón-imayaa oró. Áánútuwe aráápamai mé'a kesé aráápamai máéro. kentí imáyáa Áánútumpa'a tuwé'a Áánútuna imáyáa é'a ánivo kesí imáyáa oró. ² kesivoná naaópa'a sáwíva'-maru'a kwéraiye. ímo mirámó uráinkakai íma simátimusino. ³ kemó iyúnda kentí maru'á uto'mayaa umátinkanae'a iyúne. usauwé'mae'o kuntí'mae'o iyónda kemó máyaundara'a uménaaowe. mirá ona'á kesé ménaaowe. ⁴ kemó iyúnda-amba á'a awánaawe súwana ⁵ Tó máasi simáména séna anóndakoo emó iyónda-naopa'a íma awánáúmne. nááraumai minámbá awánanaumno súwana ⁶ Ísu séna

Áánútunopa'o iyónááon-amba kemá úne. kemá áraikona ááimba úne. kemá mai'mai'a ónááowaina ááimba úne. kesivoná naaópa'a íma úwoi iyónááomba pó'a kemá minámbá únda pó'a iyónááowe. ⁷ kesí ááimbo kwésuwanekai kesivombá awánaasino. ívé'a kwéawanaawe súwana ⁸ Vírípi séna anóndakoo enavombá agaráásínkénanaya kentáá kanaa íno súwana ⁹ Ísu séna ayáátáaka'a keséma máyaundanivo emá kesí ááimba íma kwésuwanaane. kesí ááimba suwánaawaima kesivombá á'a kwéawanaavo nóra isa enavombá agaráásinkao seénó. ¹⁰ kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáíye. mináíntáv'é'a áraire seró. íma kesí imáyáavinkemba súmpo kesivomá kesé ména kwená mayáímá isa'á sune. ¹¹ kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáimba pó'a mináíntáv'é'a áraire seró. ímo mirámó sé'o é'a kesí mayáímá awané'a sé'a árai'a kwíyómpakemba Áánútunopakemba kunkáíye seró. ¹² árai'a simátime'a sé'a kentáv'é'a árai'a Áánútunopakemba kunkáíye síyawaima kemó úndantem-bayai miwígwará'á mayánááowe. kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amamba ai'maráándayavena miwítí mayáígó kesí mayáígómbá usáyaaitaniye. ¹³ kesí imáyáamo é'o sísa íya'o é'a mirá ónaumpo kentáv'é'a ísámai kesivo áwí'a mósá maránááowe. ¹⁴ kesí imáyáamo é'o sísa íya'o é'a kemá mirá ónaumne Ísu siráíye.

Áánútun-amamba ai'maráanana kumíniye siráin-kwasai.

15 Ísu mináímbá simásuwena séna kentirumbó símakaambo é'a kesáái ísámai kawé'á ónááowe. 16 kesivombá áísaa onaná karáá'a tutinkániwaimba ai'maráínana kumbéna kesé aasiyaasí maí'mai'a iniye. kwemá áraikona ááimban-iyé. 17 marapá-kwáásí kwembá íma awánésa kwenáái íma ísáamba pósa íma kanaán-umai sésa kesé tamaiyó sevó kesé ména kentirumpimbá maí'mai'a imbá pó'a kwembá kwéawanaawe. 18 sáwiyanka'a tiyuwáúndanivo íma megusaamó ontembá ónááovo usauweránáumne. 19 sáwiyanka'a marapá-kwáásí kembá íma suwánanaaombanivo keinárawa'a ókwara'a suwánanaaowe. kesé ménaunda pó'a kemá aúnái'a umái ménaaowe. 20 minkánáámá tínimba pó'a sé'a árai'a avowáe ména kesé máyáísata kwesé máyaumne mirá sénááowe. 21 kesááimo taagwiyavésamo kawé'ó kwéowai tirumbá kwésimewe. tirumbá simíyawaima kesivoé kesé sirunkái timéyauye. kesirumbó timúndawaiyavaiye simái avora'á paárumai ménaumne súwana 22 Yútási Isakérióti aráámáómá áwí'a Yútási séna Ísóigoo nóintavaiye séwa úwoi-kwaasiyavaiye simái íma avora'á paárumai ménaumne seénó. kentááyáváiyé simái avora'á paárumai ménaumne seénó súwana 23 Ísu séna tirumbá símakaawaima kesáái ísámai kawé'á íyana kesivomá arumbá miwí timínakai kesé kesivoé miwísé kumbéyauye. 24 kesáái ísámai íma kawé'á kwéowai tirumbá íma símakaawe. súnda-aimba íma kesí imáyáavinken-aimban-ivo kesivo si'mákaiwaina imáyáavinken-aimban-iyé.

25 kesé máyaundara'a mináímbá

kwésimatimune. ²⁶ áńivo kesivomá kwenamambá kentí karáákómbá ai'maráńnana kumbéna kesí anondá éna amápa-tantaa'a agaráátinkena súnda-aimba timína'a táaka'a maránááowe. ²⁷ tiyuwé'a paru kwéumatinke'a kentirumbó kwempa'ó marái-yántáá'á kwétimune. marapá-kwáásí íma kwétimewa'anivo kesirumbó kwempa'ó maráúndantemba miráumai kwétimune. mindáyavena kentirumbá íma sáwí'a éna íma táá'a kaíno. ²⁸ tiyúwáandanivo kentópa'a usauweránaumnemo súnda á'a kwéisaawe. kentirumbó símakaambo é'a kesivonópa'a iyóndayave'a aamoí ónááowe. kesivomá kembá usáyaaitaraintavaiye simái aamoí ónááowe. ²⁹ íma paáruraisa'a simátimunda póna paárína'a kentávé'a sé'a árai'a siráiyé sénááowe. ³⁰ Sáátáńigo maambárará'á sáwí-kawaana'a kwétimba pó'a íma ayáátáaka'a aaimá simátimundanivo kwená asirayánkó íma kembá tátoraniye. ³¹ kesivomá simásímakaimba mirá únda suwánésa sésa avowámbá arumbá ámakaiye sénááowe. usásinaiyata konó Ísu siráiyé.

15

árai'a áńdama kemá úne Ísu siráin-kwasai.

¹⁻⁵ Ísu simátimena séna árai'a áńdama kemá úne. kesivomá minándará'á tavíkáiwaimaniye. áńdama kemá úne. áńdago amaimá kemán-owe. ímo arambó iyáńda-amaimo éna ayááisiyuwaniye. arambó iyáńda-amaimo éna ayááe'marainana aráságáyó agaimái arambá iyáníye. ayááe'maraintemba simátímakaunda-ainkoma mirá kwéena tirumbá arupí kwéiye.

kesé tarúmai maíya'a kemá kempá'á tarúmai máeno. amaiyé su'maigomo éna íma arambá iyáníye. mirámó intembá kesémo ímo tarúmáimo maíyambo éna íma arambá iyáníye. kemá kesé tarúmai máéna'a pó'a kesémo tarúmáimo maíyawaimo é'a sáwívar-aramba imái ménaaowe. kembó ivá'ó siyuwésamo ésa íma arambá imái ménaaowe. ⁶ amaimó ayááisuwainda-amaimo aáyánkáindamo éna aú'mái agaisuwáníye. kesémo ímo tarusíyawaima mirá íníye. ⁷ kesémo tarúmáimo maíyawai kesááimo kentirumpimbó táto'maraiyawaima áisaa íyana póna mirá umátinkaniye. ⁸ sáwívar-arambo imáímo maíyan-kwaasimo tuwánésamo ésa sésa Ísu arááíma kwáráan-kwaasin-owe síyana kesivo áwíkomo éna anómba íníye. ⁹ kesivomó arumbó símakainten-umai kesirumbá kembá kwétimune. kemó é'a misírúntaváíyé simái máéro. ¹⁰ kesivoná ámáámbo ísámai kwenaruntaváíyé simái máyaundantemba kesí ámáámbo isé'o é'a kesiruntaváíyé simái ménaaowe. ¹¹ mináímbá simátímakaunda pó'a kesí aamoi-yántáákó kentirumpimbá anómba kwáyaina'a aamoí umái máéro. ¹² kesirumbó tímúndantemba moórá-mora-umai tirumbá tíméro. mindá kesí ámáámbo kwétimune. ¹³ kentí kwaásiyavaiye simái kwétuwa'naa-e'a puwónáe sésamo puwíyamba íma moórá-aimba simái usáyaaítamai tirumbá tíménááowe. ¹⁴ kesááimo isémáyayawaimo é'a kesí kwaási-i'a ónááowe. ¹⁵ anón-kwaasigona kwayó-kwáási anóndakona mayái íma awánaraambanivo kwenáváravaisai kwená mayái awánaraawe. mirámó ontávé'a

pó'a kesivomó amápar-aimbo simásímakaimba simátimunda pó'a íma kesí kwayó-kwáásíyé sendá kesívarawaisaiye sénaumne. ¹⁶keinárawa'a íma kembá ításinkaawa'a kemá keinárawa'a ítátinkaunda pó'a kwégwe'a asirayán-árámá koimái sáwívase umái máéro. kesí imáyáamo é'o kesivompá'ó áísaa íyanamo éna mirá umátinkaniye. ¹⁷moórá-mora-umai tirumbá tíméro sé'a mirán-ámáámá simátímakaumne Ísu siráíye.

marapá-kwáásí tíyámba umátinkaraan-kwasai.

¹⁸Ísu mináímbá simátimena séna marapá-kwáásímó keinárawatavesamo tíyámbo umátinkaiya'o é'a tááka'a maré'a sé'a aiva'á kentáásí Ísóigomba áyámba umánkaraawe sénááowe. ¹⁹kemá marapá-kwáásívínkémbá kembá ítátinke'a kendéín-owe súnda pósa marapá-kwáásí tíyámba kwéumatinkaawe. kembó úwoimo marapá-kwáásímó onkákái kentávésa sésa kenkáán-kwáásín-owe sésa tirumbá tímésino. ²⁰kwayó-kwáásí miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaitaraawemo súnda imáyáama oró. kentí anóndako únasa pósa marapá-kwáásí aká'áámá simásinkesa sáwí'a umásínkáanten-umai keinárawa'a aká'áámá simátinkesa sáwí'a umátinkanaaovo kesááima ísámai kawé'á iyawai kentááima isánááowe. ²¹keinárawa'a kesí kwaási-i'a ombá pósa marapá-kwáásí aká'áámá simátinkesa sáwí'a umátinkanaaowe. si'mákaiwaimba íma awánaamba pósa sáwí'a umái mirá ónááowe. ²²kemó ímo kusimátimundarakai marapá-kwáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á kwáísino.

kusimátimunasa miwítí sáwí-imayaama ivá'á túwáaraamba íma ivá'á túwáawana úwoi kwáyáiyeye. ²³ tíyámbo masinkáiyawai kesivonkwárá'á tíyámbo kwéumankaawe. ²⁴ kemó ó'owimo usáyaaitaimo ímo ó'on-o'om-bayaimo mayáúndarakai marapá-kwáásítí sáwí-imagaa úwoi aúpá'á kwáísino. kesí mayáímá awánésa kenté kesivonté tíyámbo kwéumasinkaawe. ²⁵ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna úwoiyavesa kembá tíyámbo kwéumasinkaawe siráinka'a póna mináímbá ívé'a kwévaariye. ²⁶ kesivonópa'a iyé'a kentí karáá'á tutinkáníwaimba ai'maráanana kesivonópakemba kwenamankó keinárawate kumbéna kwemá áraikona ááinda'a póna kentávéna amápa-tantaa'a kusimátiminiye. ²⁷ kemó mayáímó ááimbo asááwándarakemba á'a suwánaraamba pó'a kentáváigwára kesí mayáiyáváigwára'á simátímapa'a kónááowe.

16

¹ naaémba kesááiyave'a íma asiramái mé'a siyúwáavo sé'a mináímbá kwésimatimunda imáyáa oró. ² naaémba marapá-kwáásímó keinárawatavesamo mono'-náúmpákémbá kwatuwánaemo sénááomba mindáyavesa sésa Ísuna kwayó-kwáásí tínkamiyawai Áánútuna mayáímá kwémayaawe kampa'á sénááowe. ³ kenté kesivonté íma suwánaamba pósa miráumai sáwí'a umátinkanaawe. ⁴ ívé'a mináímbá kwésimatimunda póna mindá paárína'a tááka'a maré'a sé'a simásimakaimba

kwévaariye sénááowe. mindáyave'a
kwésimatimune Ísu siráiyé.

Áánútun-amanko mayáímá kwémayain-kwasai.

Ísu simásuwena séna keinárawate máyaunda pó'a mináimbá íma simátímake'a
⁵ si'mákaiwainopa'a iyóndatavaiye sé'a ívé'a simátímakaana'a náávára iyónó sé'a íma sísa
 owa'á ⁶ iyónaumne súnda-aimbo isááwana tirunkó umbaí taisa'á pó'a náávára iyónó sé'a íma sísa owe. ⁷ árai'a simátíme'a sé'a ímo iyúndarakai kentí karáá'á tutinkáníwaima íma kúmísino. iyé'a kwembá ai'maráanana keinárawate kumbéna kawé'á umátinkaniye. ⁸ kumbéna marapá'á máyáan-kwaasi kentí sáwí-imayaagona ááimba agaráátinkaniye. arupímo umáímo maígona ááimba agaráátinkaniye. Áánútumo aaivimbó maitinkáníwaina ááimba agaráátinkaniye. ⁹ kesááiyavaimo ímo áraire síyawaiyavena simátimena séna kentí sáwí-imayaa úwoi kwáyáiyé síníye. ¹⁰ kesivonópa'a iyúnda íma suwánanaaomba póna kentí karáá'á tutinkáníwaima arupí umái ménaaomba kunagaráátinkaniye. ¹¹ maambárará'á sáwí-kawaana'a á'a aaivimbá mayánkaraimba póna Áánútu aaivimbá maitinkáníyema simátiminimbaniye. ¹² sáwívar-aimba simátimusina umbai-áimbá pó'a ívé'a íma kanaán-umai isánááomba pó'a naaémba isánááowe. ¹³ Áánútun-amankoma kumbéna amápa-tantaatavena árair-aama va'mái simátiminiye. íma kwená imáyáavinkemba simátiminivo simámakain-aimba simátimena

aánomo paárinin-tantaa'a simátiminiye. ¹⁴ sún-
 aimba simátiminana kesúwí'a anómba íniye.
¹⁵ amápar-aintomba kesivondéimá mindá
 kendéimán-iyé. miráumai sé'a simámakaunda-
 aimba Áánútun-amankoma simátiminiye Ísu
 siráiyé.

*tirumbá umbái tamái naaémba kawé'á uráin-
 kwasai.*

¹⁶ Ísu simásuwena séna sáwíyanka'a íma
 suwáné'a aáno suwánanaaowe súwasa ¹⁷ kwená
 kwayó-kwáásívínkémbá évakarawai sésa
 kesivonópa'a iyúnda pó'a sáwíyanka'a íma
 suwáné'a aáno suwánanaaowemo simbá
 nóintavaiya kwésiyo. ¹⁸ sáwíyankaremo
 simbá mináínkóná áaimba íya kwéisaumne.
 nóintavaiye séna kwésiyo suwaná ¹⁹ Ísu
 miwí tuwánarena áísaa ónáo kwéuwana
 simátimena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno
 suwánanaaowemo sún-aintave'a keinárawa'a
 ávááraumai kemó sún-aintave'a ísámae
 kwénaaowe. ²⁰ árai'a simátimé'a sé'a keinárawa'a
 ivi'á táiyasa marapá-kwáásí aamoí ónááombanivo
 kentirumbá umbái tamái mé'a naaémba
 kentirumbá etóyói ónááowe. ²¹ moórá-ininkomo
 iyámpóimo maránkarainda-kanaama títanamo
 éna áí'o kwéuwanamo maránkaraintavaiye séna
 ísámai umbái táinana naaémba miniyámpói
 awánéna aamoí umánkaniye. ²² mirá ontembá
 kentirumbá ísámai umbái té'a naaémba suwáné'a
 aamoí ónááowe. aamoimó íi-yántáá'á íma
 maitiyuwánááowe. ²³ minkánáá tína'a íma
 sísa ónááovo kesivombá áísaa íyamba kentávé'a
 ísámai áísaa íyantavena póna mirá umátinkaniye.

²⁴ kesivombá íma áísaa uráavo ívé'a kentáv'é'a ísámai áísaa iyamba mirá umátinkainana kentirunkó anómba aamoí ína'a máéro Ísu siráíye.

marapá-tántáá'á Ísu usáyaaitaraiye siráin-kwasai.

²⁵ Ísu simásuvena séna kwántámai-aimba simátimunda pó'a naaén-kanaama tina'a kesivon-áái paárumai simátimenaumne. ²⁶ minkánáámó tina'a kesí imáyáa ontávái kesivombá áísaa íya'a kemá íma áísaa onaná ²⁷ kwemá úwoi tíména kwenarumbá tímakaintavena póna úwoi tímíniye. kentáv'é'a sé'a Áánútunopakemba kunkáíye sé'a tirumbá símakaantavena kesivomá arumbá tímakaiye. ²⁸ kesivonópakemba marapá'á kumbáyaunda pó'a ívé'a marapá'á tuwé'a kesivonópa'a iyónaumne Ísu súwasa ²⁹ kwená kwayó-kwáásí sésa ívé'a íma kwántámai-aimpinkemba sémpo avorató kwésimasimene. ³⁰ kesáámá séta áísaa ónáisaye íma súnayaama emá ísaraandana'a po paárumai kwésene. miráyá séta Áánútunopakemba kunkáane kwésune suwaná ³¹ Ísu séna kentáv'é'a Áánútunopakemba kunkáíye sembánivo ³² sáwíyanka'a siyuwé'a kentí naaó'-nao'a kóyáwé owa'á keyáá maúsina kesivomá kesé máyáíye. ³³ mináímbá simátimunda pó'a kesé tarúmai mé'a aánoumai kwempa'á máéro. marapá-kwáásí aká'áamba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaombanivo marapá-tántáákwará

kwaásigwara'a usáyaaitaraunda pó'a kentirumbá
aamoí umái ménaaowe Ísu siráíye.

17

*Ísu kwená kwaásiyavena ísámai Áánútumpa'a
námúnaa siráin-kwasai.*

¹ Ísu simásuwena kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó minkánáámá kwétiye. kesúwí'a anómba ina'á enáwí'a anómba umánkáano. ² amápa-kwaasi tavíkáundayavai asirayámbá símakaanda pó'a símakaanda-kwaasi aúnái'a umái maí'mai'a umátinkaunda mindáyavai kesúwí'a anómba ina'á enáwí'a anómba umánkáano. ³ eyááma árair-Isoigoma óne. kembá si'mákaandana'a úne. empáré kempáré tésa kenkáísááima ísááwai aúnái'a umái maí'mai'a kwéowe. ⁴ marapá'á enáwí'a anómba umái símakaandamayaima ánásaumne. ⁵ kesivoó maramá íma taróruraandara'a esé máyauyana kesúwí'a anómba kwáyáinka'a po ókwara'a mirán-ínkwáe'a kwésune. ⁶ marapá-kwáásívínkémbá ená kwaási-i'a umátinke símakaandawaima entávái mirándá'á máyáíye simái paárumatinkaunasa enáái kwéisaawe. ⁷ símakaandayavesa sésa mintántáá'á Áánútu ámakain-tantaare kwésewe. ⁸ símakaanda-aimba simátimunda kwéisaawe. enópakemba kunkáunda-aimba isésa sésa Áánútu ai'mákaisana kunkáiye kwésewe. ⁹ miwíyávé'a ísámai kwéaisaa-une. marapá-kwáásí úwoi-kwaasiyave'a íma áísaa úmpo símakaanda-kwaasi ená kwaasiyave'a ísámai kwéaisaa-une. ¹⁰ ená kwaási kesí kwaásiman-owe. kesí

kwaási ená kwaásima ésa kesúwí'a anómba kwéowe. ¹¹ marapá'á íma máenda enópa'a iyóndanivo miwímá marapá'á ménaaowe. kawé-késívoo miwír'á'á emá taviyénda pósa Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái ménaaowe. esé kesémo tarúmaimo maúyantemba miwímá tarúmai ménaaowe. ¹² miwísé mé'a tavikáunda Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái mésa íma sáwí-amba kwakáawe. ánivo moórawai sáwí-amba kwaránimba póna mináimbá Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna siráin-aimba paáriníye. ¹³ enópa'a íma iyúnda marapá'á mé'a miwí tirumpimbá kesí aamoi-yántáákó anómba kwégwaintavai mináimbá kwésimatimune. ¹⁴ enáái simátímakaumne. kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndantemba miwímá íma árai'a marapá-kwáásímá ombá pósa marapá-kwáási úwoi-kwaasima tíyámba kwéumatinkaawe. ¹⁵ íma sé'a miwímá marapákémbá kuntiraaó sumpo Sáátáánigo sáwí'a umátínkáivo se taviyiyó kwésune. ¹⁶ kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndanten-umai miwímá íma árai'a marapá-kwáásímán-owe. ¹⁷ enááima árair-aimba póna tirumpimbá kwáyainasa ená kwaási-i'a umái ménaaowe. ¹⁸ kembó si'maráána'o marapá'ó kunkáundantemba miwímá ti'maráanasa marapá-kwáásívimbá ménaaowe. ¹⁹ miwiyáváiyé sé'a enarááíye su'mai kwaráúnda pósa enarááíye su'mai kwaránááowe.

²⁰ íma maankwáásíyé su'maiyave'a áísaa e'a sumpo miwí táái isésa kentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáíye síyawaiyavaigwara'a kwéaisaa-une. ²¹ kesivoó áísaa e'a sé'a esé

kesémo tarúmaimo maúyantemba miwímá enté kentéva'a tarúmai ménaaowe. miwímá tarúmai máyáamba pósa marapá-kwáásí tuwánésa sésa árai'a Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáiyé sénááowe. mindáyave'a námúnaavinkemba kwésimamune. ²² esé kesémo mimbóráí'o umáimo maúyantemba símakaanda-asirayamba tímakaunda pósa mimbóráí'a umái ménaaowe. ²³ emá kesé tarúmai máéna'a kemá miwísé tarúmai máyaunda pósa miwímá tarúmai ménaaowe. marapá-kwáásí mindá tuwánésa sésa Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáiyé sénááowe. enarumbá símakaandanten-umai miwígwará'á tímakaunda pósa marapá-kwáásí tuwánésa sésa áraire sénááowe. ²⁴ kesivoó maramá íma taróruronka'a enarumbá siméma asirayámbá símakaane. símakaanda-kwaasi kesé maígwáé sé'a súnda pósa kesí asirayámbá awánanaaowe. ²⁵ kesivoó arupínako óne. marapá-kwáásí embá íma kwéawanaambanivo kemá awánáúnda símakaanda-kwaasi kentávésa sésa Áánútuma ai'mákaisana kunkáiwaiye kwésewe. ²⁶ entávái mirándá'á máyáiyé simái paárumatimunasa enarumbó símakaandantemba miwí tirumbá simíya'a miwísé ménaumne. entávái mirándá'á máyáiyé simái paárumatinkare'a paárunte kónaumne Ísu námúnaavinkemba mirá siráiyé.

18

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Árúku 22:47-

1 Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé Kítároni-nomba kóatesa taai-kanáágúnévimbá komáyówana 2 Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé mintái-kánáágúnévimpá'á kóyo untavéna Yútási Ísuna kuntaru-kwáásí mintái-kánáágúnévá'á awánéna 3 mivá'á kúmba áamáán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé i-kwáásígwará mono-nánkár-í-kwáásígwará'á ti'márówana Yútási tí'maena taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaésa oómbá to'maésa mintái-kánáágúnévá'á kumbá 4 Ísu kwenópa'o tíníntantaakomba awánéna kwená kwaásivinkemba usásinena miwí túrampa'a koména tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa 5 Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná miwántávé'o sembá kemá úne súwana Yútási Ísuna kuntaru-kwáásímá póna miwísé máyomba 6 kemá úne Ísu súwasa miwí tayauwéropa'a tanaambá vovaná 7 Ísu moórágwara'a tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná 8 Ísu séna á'a simátimunda maandá kemá úne. kembó sivakáá ontavé'a maankwáásí étinkaiyasa koró Ísu súmba 9 Áánútuntavai siráimba símakaanda-kwaasi íma sáwí-amba kwakáawe sirónka'a póna paárumai mináimbá súwana 10 Sáimoni Pítaa taánasatama ámúrandavinkemba taú'maena aíya-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásí áá'a agáúsuwomba minkwáyó-kwáásígó áwí'a Márakáasi kwenáá'a agáúsuwowana 11 Ísu Pítaantavena séna ená taánasatama ámúrandavimba kwiyuwó. sí'a índai'a umásinkanaaombanivo kesivoná mayáímá

íma tuwánáúnda pó'a mirámá ónaumne Ísu siráiyé.

Ísumba áí'maesa Ánásinopa'a máánkaraan-kwasai.

¹² Ísu súwasa i-kwáásíyé miwítí anón-kwaasiye mono'-nánkár-í-kwáásíyé Ísumba táto'mai ayáánka'a asááúmaesa ¹³ áí'maesa aiva'á moórá-kawaana'a áwí'a Ánásinopa'a máánkówana kwemá Káyavaasi aísáánkoma póna minkánáámá Káyavaasima aiva'-mónó-káwáánákómá póna ¹⁴ ááéma simátimena séna Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moóráwai puwíníye siráiwaina aísáánkonopa'a máánkaraawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

¹⁵ máánkówasarai Ísuna kwayó-kwáásírái moóráwai Sáimoni Pítaawe moóráwaiye Ísun-ánaaemba kwa'maésarai kuyambá aiva'-mónó-káwáánákó moóráwaimba awánasuwowana aaimá ísópa'a Ísumba ánkaropa'a umáyowana ¹⁶ Pítaa aan-taaréivimbá máyowana aiva'-mónó-káwáánákómá awánówaima usauweréna ontará'óarákwiron-arasigontavena simámuwana ontá tiyankówana Pítaamba áí'maena usáverowana ¹⁷ minárásígó Pítaamba awánéna áísaa ena séna minkwáásígóná kwayó-kwáásíyá'ono súwana Pítaa séna a'áo ke ó'on-kwaasi úne súwasa ¹⁸ táúgwitavesa ésa mayái-kwáásíyé i-kwáásíyé iramá agaimarésa tiyáamba kwégauvuwana Pítaa mináimbá simásuwena irará'á koména ayáámba kauráiyé.

aiva'-mónó-káwáánákómá Ísumba áísaa uráin-kwasai.

Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Árúku 22:66-71

¹⁹ Pítaa irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákómá Ísuntavena séna simátímakaanda-aimba simásimiyo. ená kwayó-kwáásiyávái gwárará'á simásimiyo súwana ²⁰ Ísu séna Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpare sáwíyam-bono'-naumpare simáti simati eémáyaunda avora'á seémáyaunda íma aúpá'á simátímakaumpo ²¹ nóintavai kwésisaa-ono. kesááimo ísaraawai tísaq inasá simátímakaunda-aimba ísaraamba pósa sénááowe súwana ²² mono'-nánkár-í-kwáásígó Ísumba tuvuwéna séna aiva'-mónó-káwáánákómó simpímbá íma mirá siyó súwana ²³ Ísu séna sáwí-aimbo súndarakai misáwí-áimbá ááéma avora'á isinó. kawer-áimbó súndayavai nóinkakena sínkamono súwana ²⁴ Ánási ai'marówasa ayáámpinken-anda íma ayútuwesa mindánankwara'a ál' maesa Káyavaasi aiva'-mónó-káwáánákónópa'a máánkaraawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiman-iye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:71-75, Mááka 14:69-72, Árúku 22:58-62

²⁵ aiva'-mónó-káwáánákónópa'a Ísumba máánkówana Pítaa irará'á ména ayáámba kwégauvuwasa irará'ó máyón-kwaasi áísaa esa sésa egwárará minkwáásígóná kwayó-kwáásí oónó suwaná mináimbá umémpa'a tuwéna séna ke ímaniye súwana ²⁶ aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásí Pítaantavena séna

emá minkwáásígóe taai-kigáúvá'á máyaaya'a
 tuwánaraunda áraira súno séna Pítaama áá'a
 agáúsukowai akún-ándárákéwáímá súwana
²⁷ Pítaa moórágwara'a séna ke ímaniye súwana
 kokórigó áái siráiyé.

*Ísumba áí'maesa Páírátinopa'a máánkaraan-
 kwasai.*

*Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Árúku 23:1-
 5*

²⁸ kokórigó áái súwasa irataró'a Káyavaasina
 naaúmpakemba Ísumba áí'maesa kámááni-
 anondakona pááimpa'a máankesa sésa íma
 Yútaa-kwaasiti naaúmpa'an-ivo ó'on-kwaasiti
 naaúmpa'a iyéta tíyótaasa í-tánómbá íya
 náúnavaíyaawe sésa íma íyúwana ²⁹ Áróamáani-
 kamaani-kawaanako áwí'a Páírátí kunákárúwena
 kuntísaa ena séna minkwáásí nóinkakena
 aaivimbá mayankánáe séo súwasa ³⁰ ímo sáwí'o
 uráinkakai íya áí'maeta túsino suwaná ³¹ Páírátí
 séna keyáárika'a áí'mae'a kentí amáámbo
 makénten-umai simánkáaro súwasa miYútáá-
 ánón-kwáásí sésa Áróamáani-kamaani-kwaasi
 moóráwaimbo tuvú'máimo utaiyávái aambá
 áúntukaawe sumbá ³² ááéma Ísu simátimena
 séna taíra'á mói sínkamiya'a puwónaumne
 siráin-aimba paárúwasa áí'maesamo kumbá
 mináíntávésa uwaná ³³ Páírátí naaúmpa'a
 kuntauweréna iyéna Ísumba ááyena séna emá
 Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana ³⁴ Ísu
 séna ená imáyáavinkena sísaá ó. kwaási
 simámakaawa sísaá oónó súwana ³⁵ Páírátí séna
 kemá íma Yútaa-kwaasima úne. ená kwaásiye
 mono-káwáá-kwáásíyé áí'maesa kesópa'a tiráavo

norá ónasawa'iyo súwana ³⁶ Ísu séna kemó kawaáí'o úndama íma marapá'á kwáyáíye. kemó kawaáí'o úndamo marapá'ó kwáyáinkakai kesí kwayó-kwáásí áái'a tiyáásino. Yútaa-kwaasi kembá tatoraavo sésa áái'a tiyáásino sésa tátokaawe. kemó kawaáí'o úndama íma marapá'á kwáyáíye súwana ³⁷ Páírátí áísaa ena séna kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne. mindáyave'a marapá'á kumúnana masínkaraimba pó'a arupí-aimba kwésimatimune. arupí-aintavesamo aamoimó owái kesááima kwéisaawe súwana ³⁸ Páírátí séna nói-aina arupí-aimban-iyo siráíye.

Ísumba aráá'a tuvúworo siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-31, Mááka 15:6-20, Árúku 23:13-25

Páírátí simásuwena kunákáruwena Yútaa-kwaasitavena séna kwemó sáwí'o uráimbo simásímakaamba avakáá únda íma isáúmpo ³⁹ tiyótaasa í-tánón-kánáá tintembá moórá-kwaasi ááyaawa'a ándávakemba ayúrankaundantemba minkánáámó tinká'á Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanaumno tísaa ena súwasa ⁴⁰ anónka'a sésa ímanivo kwembá íma ayúranke Párápásimba ayúrankaao suwaná Párápásima ááite tiyéna umóyánté in-kwáásímán-íye sésa kwembá ayúrankaao siráawe.

19

¹ suwaná Páírátí i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'-nesa ² anón-kwaasiti kánumo'an-íye sésa áwí-andama owepamáí

Ísu a'nómpímbá kuvérankesa naaeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iye sésa umánkesa ³ kanaáráá'a ankésa moórámora-umai kwenópa'a tésa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'á óne sésa tiyáándeí tuvúto'na uráawe.

⁴ tuvúto'na uwaná moórágwara'a Páírátí kunákáruwena amápa-kwaasiyavena séna maísáaro. íma sáwí'a uráintave'a áí'mae'a túranka'a máankaraana'a awánaaro. íma sáwí'a uráíye súwana ⁵ Ísu kunákáruwena a'nómpímbá áwí-andagwara naaeyayán-únánkwátóigwara'a kunákárúwowana Páírátí simátimena séna minkwáásígómbá awánaaro súwasa ⁶ mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánkár-í-kwáásíyé awánésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí séna kwemá íma sáwí'a uráimba pó'a kemá íma tuvuwónaumpo keinárawa'a áí'mae'a taaira'á máyuvuwo súwasa ⁷ Yútaa-kwaasi sésa kwemá séna Áánútu áánimba úne seémáyaimbanivo kentáásí amáánkoma séna mirámó síndawaimba tuvuwíyana puwíno símakaampimba póta tuvuwónaumne suwaná ⁸ Áánútu áánimba úne siráin-aimba Páírátí isówana ávááraumai áá'a kówana ⁹ naaúmpa'a kuntuweréna umaéna Ísumba áísaa ena séna náávakewaiya'ono súwana Ísu iséna íma aái súwana ¹⁰ Páírátí séna kemó áísaa únda nóra se íma aái kwéseno. kemó aaimó senasamó ésa ayúrankanaaowe. kemó senasamó ésa taaira'á tuvuwíyama puwíníyone. minásíráyámbá tokáumne súwana ¹¹ Ísu séna Áánútumo minásíráyámbó ímo ámakainkakai íma torásino. Áánútu ámakaivo sí'maenamo

enká'ó másínkaiwaina sáwí-mayaigoma ená sáwí-mayaigomba usáyaaitaraiye siráiyē.

¹² Ísu súwana Páírátí mináimbá iséna séna nóra'iyó ke minkwáásí ayúrankanae'a kwéune súwasa Yútaa-kwaasi anónka'a sésa emó ayúrankemo éma íma Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakona kwaási-i'a kwéone. Ísu séna kemá kawáánákómá úne siráintavai Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakomba usáyaaitanae siráintavai mindáyavaiye séma íma ayúrankaao suwaná ¹³⁻¹⁴ Páírátí mináimbá iséna Ísumba áí'maena máápa'a óntan-ayaumá kwáyom-barupa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba áwí'a Kápata-marupimba kumbéna aavimbá maitínkarom-barupa'a kumbéna Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-iyē súwana tíyótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba tíniye úwana ívékaamba kwáyá'wái sáwíyanka'a tíniye úwana Páírátí Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-iyē súwasa ¹⁵ ímaniye sésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí tísaa ena séna kentí kawáánákómbá taaira'á tuvuwíyane'a kwéowe súwasa mono-kawáá-kwáásí sésa Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanako kweyááma kentáásí kawáánákómán-iyē suwaná ¹⁶ Yútaa-kwaasi tááigo usáyaaitontavena Páírátí séna Ísumba taaira'á tuvúwóro séna tímakaiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Árúku 23:26-

43

¹⁷ Páírátí tímúwasa i-kwáásí Ísumba áí'maesa taaimá tuvuwónááon-taima kwenká'á ámúwana áúgwaata'maena tuvuwónááon-ayampa'a kúmba

mináyámparé sésa áwí'a a'nómayaampare Yútaa-kwaasi tááivinkemba Kórígótaavare mináyámpá'á kúwasa ¹⁸ taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaresa kae-kwáásírái Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa Ísumba avumpimbá tuvúsúmarowana ¹⁹ Páírátí kwená mayái-kwáásiyávéna séna Ísu Násaretivakewaima Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iye sé'a agaimái taaira'á aráápamankaaro súwasa ²⁰ kaumbo-kwáási tááivinkemba Yútaa-kwaasi tááivinkenkwara Árómáani-kwaasi tááivinkenkwara Kíríki-kwaasi tááivinkenkwara'a agaimái aráápamankarowasa sáwíva-kwaasi awánomba tuvúwún-ayampa'a anón-daopa'a egwaa'á kwáyontavai sáwíva-kwaasi mináúváímá awánésa táámpamai isówasa ²¹ Yútaa-mono-kawaa-kwaasi Páírátintavesa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iye íma mirá simái agayáámpo kwemá séna Yútaa-kwaasiti kawááná'á úne mirá simái agayaaó suwaná ²² Páírátí séna á'a agaimakáumne siráiyé.

²³ i-kwáásí Ísumba taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaronka'a kwená unáánkwátói maimaésa éiyainka'a taaímbaresa moórá-mora-i-kwaasi éiyain-kwaasi minúnánkwátói maimaésa moórá-ampaanta paákár-únánkwátói íma arúmakon-ampaantama maimaésa sésa ²⁴ tararáivo séta aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaitena mayániyo sumbá Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

kesí unáánkwátói taaímbai maimaésa moórá kesí ampaantarátávésa aávéima tiyaráawe sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe.

25 i-kwaási mirá uwasá Ísuna kwaási taaira'á tuvúkón-taigona ááimpimbo máúmba Ísumba anówa úwana kwenáúnko Kórópasi awainínkó áwí'a Máriaa úwana Mágátáraa-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwasa miráumai-inimba taaigoná ááimpimba máyówana

26 Ísu kwenanówamba awánéna kembá Yónimba suwánéna anówantavena séna mindá enáánimban-iye séna 27 kentávéna séna mindá enanóman-iye súwa'a isé'a kesí naaúmpa'a móankare'a kárákwiraumne.

Ísuma pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Árúku 23:44-49

28 minkákembá Ísu imáyáama éna amápa'-mayaima ánásaumne súmba sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaunda-mayai amápa'-mayai ánásasuwaumne séna Ísun-aai Áánútuna aúváívinkemba paárinintavena Ísu séna nontávái kwésinkaiye súwana 29 ándá-aran-domba ikaa'-nómbá anavéúmpímbá kwáyowana paru-táyánama mindómpímbá tu'maéna oviyen-tamayopimba kinúvaimaena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá marówana 30 Ísu néna séna amápa'-mayaima ánásasuwaumne séna a'nómbá kívaimai avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna pukáiyé.

Ísuna akwámpímbá kwaantáándéí agaivaráin-kwasai.

31 Ísu kweyááríka'a puwúwana Yútaa-kwaasima agándon-kanaama tíyótaasa í-tánón-kánáámá

aaváyaaraamba tíniye úwasa pósa sésa agándai-kanaara'a puwíyan-kwaasi taaira'á máévo sésa Páírátinopa'a tésa sésa puwíyan-kwaasi íma úwoi tiyúwéwasa taaira'á máéro. tísamaima ankaisíyasa ááéma puwíyasa taairakémbá marapá'á maitiyúwáaro suwaná ³² Páírátí owé súwasa i-kwáásí Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuyúsúmaron-kwaasi tísamaima koankaisésa ³³ Ísunopa'a tumbá á'a pukóntavesa kwenáísamaima íma ankáísúmba ³⁴ moórá-i-kwaasigo Ísuna akwámpímbá kwaantáándéi agaivówana naegwárá nonkwárá'á kunkáíye.

³⁵ mindámó awánáúndawaima simátímakaumne. awáné'a árair-aimba súnda pó'a isé'a sé'a áraire sénááowe. ³⁶ Áánútun-ai aúváiimba agaimaréna séna kwenayáátámba íma ankaisíniye agaimaréna sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe. ³⁷ moóráva'a agaimaréna séna kwaantáándéímó agaiváíndawaima avuwónááowe agaimaréna sirónka'a póna paáruraiye.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Áríku 23:50-

56

³⁸ Yósépima Árimátíyaa-naopakewaima Ísun-ai isówai póna Yútaa-anon-kwaasi táároi inkaiséna kwenáwí'a áúyotukomba póna Ísuma puwúnka'a Páírátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana Páírátí séna kanaámpó mayáníyone súwana Yósépi Ísun-auma komayówana ³⁹ Níkótimasima

ááéma Ísunopa'a no'wáamba tiráiwai áséi-
kwiyumba úm-basawemba anóm-basawemba
kae'á maimaéna Yósépimba kóái'maesarai
40 Ísun-auma komaimaésarai ampaantavímbá
mináséi-kwíyúm-básáwénkwará'á asááúmaesarai
tésarai Yútaa-kwaasi miráumai utaan'tembá
pósarai miráumai utarááíye. 41 Ísumbo
tuvúkáan-ayampa'a taai-kigáúmá kwáyowana
utaráam-buri-aima ímo kwaási utaróm-buri-
aima kwáyowasarai 42 agándai-kanaama
sáwíyanka'a tíníye sésarai mimbúrí-áímá
egwaa'á kwáyontavesarai Ísumba mimpímbá
máutaraaiye.

20

Ísuma pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-8, Mááka 16:1-8, Árúku 24:1-12

1 sontaará'á irataró'a íma sán-karowana
Máríyaa Mágátáaraa-naopaken-ininkoma
utamánkaropa'a kwéna koawánómba murí-
áígóná óikaken-ontamba maisukówana
koawánéna 2 isaaiséna Sáímoni Pítaante
kenté tasimásimena séna kentáásí anóndakon-
áúma murí-áívínkémbá maimaéna náávana
makááo súwakai 3 Pítaae kesé utamánkóm-
buri-aiva'a kónáe sékai 4 isaaisékai kówayamba
kemá Pítaamba kóyaaita kwé'a aiva'á murí-
áívímbá kówánda 5 kivaire'a ampaantawé
su'mai kwáyomba awáné'a íma murí-áívímbá
usáverááwánana 6 Sáímoni Pítaa téna murí-
áívímbá usáverena awánómba ampaantawé
su'mai kwáyowana 7 Ísu a'nónkákén-ámpáántá
moórá-ayampa'a kwáyowana awánówa'a

8 murí-áivimbá aiva'á kówándawai usávere'a awáné'a sé'a árai'a pukáimpinkemba usásinkaiye séwándanivo ⁹ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna pukáindavinkemba usásinaniye siráimba íma ísámai kawé'á ówáyamba ¹⁰ kenkáisi naaópakai kuráuye.

Ísu paárúwana Máriaa awánarain-kwasai.

Máaka 16:9-11

¹¹ naaópa'a kówáyana Máriaa murí-áigó óika'a ména ivi'á kwétena kivairena murí-áivimbá awánómba ¹² kae-kwáási kwayán-únánkwátóigwara'a Ísumba utamánkóm-barupimba mésarai moórawai a'nómpá'á maúwana moórawai aísamaiva'a maúwana umái máyóyana Máriaa tuwánówasarai ¹³ sésarai menínínkóo nóintavai ivi'á kwétaano suyaná Máriaa séna kesí Ísóigomba maimaésa náávava makááo sé'a íma kwáyáisa'a kwéawanaumne ¹⁴ simásuwena tagwántámai awánómba Ísuma úmbanivo íma aúyówana ¹⁵ Ísu séna menínínkóo nóin-ivira kwétewa nááwana kwéavakaa-ono súwana Máriaa séna taai-kigáúrá'á tavíkáiwaima iyé-ímáyáá éna séna emó maimaémo nááva'o maké simásimiyo. komayánáivo súwana ¹⁶ Ísu séna Máriaao súwana mégwantena kwenááivinkemba séna Araponai súmba maanáipínkémbá kwántámai séna kesí Ísóigoo súwana ¹⁷ Ísu séna kesivonópa'a iyóndayavai kwéumpo íma tátoraa. kesívarawaisai kosimátime se kesivo kentivonópa'a iyúne. kesí Ísóigo kentí Ísóigonopa'a iyúne súwana ¹⁸ Máriaa

Mágátáara-naopaken-ininko Ísuna kwayó-kwáási kosimátimena séna Ísóigomba awánáúmne séna Ísóigomo sún-aimba simátímakaiye.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mááka 16:14-18, Árúku 24:36-49

¹⁹ misóntááóná enónka'a Ísuna kwayó-kwáási Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasa naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna ²⁰ ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwára'á agaráátinkowasa miwítí Ísóigomba awánésa pósa ávááran-aamoi umánkówana ²¹ Ísu moórágwara'a séna aánoumai máéro. kesiyomó si'mákaintemba umái keinárawa'a ti'maráana'a kesí mayáímá komáyáaro séna ²² kwenááma aútimena séna Áánútun-amankomba tíménana kesé méniye. ²³ sáwí-imayaamo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá ánásaniye. ímo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá úwoi kwaíkwaí'a íníye Ísu siráíye.

Tómáasi Ísumba awánarain-kwasai.

²⁴ Ísuma paárúwasa kwená kwayó-kwáási awánasuwonka'a Tómáasi kwááyu-awí'a ávárawaao kwemá ó'opa'a máyomba ²⁵ túwasa simámesa sésa Ísóigoma paárisata awánáúmne suwaná Tómáasi séna ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwára'ó awáné'o tátorekai sé'a pukáimpinkemba usásinkaiye súsino súwana ²⁶ avakaeté-no'waamba maisuwésa Tómáasigwarar-umai ókwara'a kwená kwayó-kwáásíyé naaúmpa'a umésa ontá umái

ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna ²⁷ Tómasintavena séna siyáánarumpimba táto'mai awáné sukwámpímbá táto'mai awáné se kentávái kamparé sénavainivo áraire siyó súwana ²⁸ Tómasi séna kesí Ísóigoo emá kesí Áánútu óne súwana ²⁹ Ísu séna ááéma íma suwánarempo kamparé siráandaniye. ívé'a suwánáánda po áraire kwésene. ímo suwánewaimo ésa árairemo şésamo ésa aamoí ésa tirumbá kawé'á ónááowe Ísu siráíye.

³⁰ Ísuma kwená kwayó-kwáásí súranka'a ó'on-ó'om-bayai-awaame'a agaráásinkowa'a évaka'a maankwándááíwímbá íma agaimaráúndanivo évaka'a agaimakáumne. ³¹ Ísuma Áánútu áánimba póna kwemá usásinankaiwaiman-iye séna maanáúwáímá agaimakáunda pó'a Ísuntavesa áraire sénááowe. mirámó síyawaimo ésa Ísuwe tarúmai maí'mai'a ónááowe sé'a mindáyave'a maanáúwáímá agaimakáumne.

21

avakaeté-kwaasima Ísumba awánaraan-kwasai.

¹ naaémba Táípiriyasi-kwaaunkon-awampa'a Ísu miráumai paárúwasa kwená kwayó-kwáásí awánaraawe. ² kwená kwayó-kwáásí torupésa miwí túwí'a Sáímoni Pítaawe Tómasi kwááyu-awí'a ávárawaawe moórawai Káriri-ayampakemba Kéna-naopaken-kwaasi áwí'a Nátáníyowe Sépéti ááninkaiye ó'on-kae-kwaasiye miráumai-kwaasi torupówana ³ Sáímoni Pítaa

simátimena séna noyáá'a kotoránáe'a kúne súwasa kesáágwara'a montá kónáeta kwéune sésa nompí-sípívimbá usámaaisesa kumbá no'wáamba noyááramai kwima-kwimarumbá íma noyáá'a torówana ⁴ irataró'a Ísu nonawámpá'á máyowasa íma aúyowana ⁵ Ísu séna iyámpóiyono. noyáá'a tokááo súwasa ímaniye suwaná ⁶ Ísu séna kwase-únámbá tiyáánúraparayampa'a nompímbá túwéwana kumína'a noyáá'a asínáaro súwasa kwemó súntenumai sáwíva'-noyaa'a asínówana mindómpí-sípívimbá íma kanaán-umai máráara'naraa éna ógwitowa'a ⁷ kemá Pítaantave'a sé'a epínda Ísóigoman-iye séwánana Pítaa mináímbá iséna mayáímó mayáíndayavena paákákén-únánkwátói ayú'maromba minúnánkwátói maimái úmaena nompí-sípí tuwéna nompímbá ásávena nonáámááíva'a kúwana ⁸ nonáámáái egwaa'á kwáyowata ó'on-kwaasiya mindómpí-sípí maimaéta kwase-únámbá tavisímaeta kówándaya ⁹ nonáámááíva'a ásávaawandaya iramá kwégowana noyáákwará toónkwará'á kwéagayowata awánaawananya ¹⁰ Ísu séna tóráan-doyaa'a évaka'a maimaé'a teró súwana ¹¹ Sáimoni Pítaa nompí-sípívimbá usámaaisena kwase-únámbá tavisímaena nonáámááíva'a mámarowana anón-doyaa'a 153 noyáá'a kwéna sáwíva'-noyaa'a kwáyombanivo kwase-únámbá íma tararówana tavisímaena nonáámááíva'a mámarowana ¹² Ísu simásimenaya séna tamandaaró súwata nááwa'ono séta áísaa ónáe séta ówándaya íma áísaa eta Ísóigoma

iyé-ímáyáámá ówánanaya ¹³ Ísu noyáákwará toónkwará'á maimái símakaintaawe. ¹⁴ Ísu pukómpinkemba usásinomba kaeká'á paárúmba ívékwarakaamba paárúwata awánaraundayaawe.

Ísu Pítaantavena kesí kwaásira'a taviyiyó siráin-kwasai.

¹⁵ toómbá násuwowana Ísuma Sáímoni Pítaantavena séna Yóni ááninko Sáímoniyo. miwímá usáyaaítewa enarumbá kwésimeno súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípi-araaka'a taviyiyó séna ¹⁶ ókwara'a Ísu áísaa ena séna Yóni ááninko Sáímoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó séna ¹⁷ kaumborá'á Ísu áísaa ena séna Yóni ááninko Sáímoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana kaumborá'á áísaa ena şúntavena Pítaa arumbá umbaí tówana séna Ísóigoo amápa-tantaa'a á'a awánaraandayavai ená imáyáamo umánkaundagwara'a á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó. ¹⁸ árai'a simáme'a sé'a emá aú-kwaasima máyaanda po ená unáánkwátói ane'maké ená imáyáavinkemba úwoi kwénaaempo anónu'mai kéma enayáamba árútuwenasa ímo embó arááímo táíndava'a máankanaaowe Ísu séna ¹⁹ mináímbó súmba Pítaamo miráumai taaira'á puwéna mindá Áánútu áwí'a mósá maráníye séna Pítaantavena séna kesirááíma kwaraaó siráíye.

Ísunte Yóninte mindáraití kwaásai.

²⁰ Ísu Pítaantavena simásuwowana Pítaa kogwanténa moóráwaimba awánarai. ááéma toómbá narópa'a Ísun-aóká'á ména séna Ísóigoo nááwa ená kuntaru-kwáásí íníyo siráiwaimba

²¹ Pítaa kogwanténa awánéna Ísuntavena áísaa ena séna Ísóigoo minkwáásíndó súwana ²² Ísu séna kemó súndamo é'o é'a kwemó éna úwoi maambárará máyaina'a kemá kumónaumnemo súndamo énamo éna íma endéín-ivo kendéímán-íye. emá kesirááíma kwaraaó Ísu súwasa

²³ kwená kwayó-kwáásí íma kawé'á umái ísónkakemba sésa kwemá íma puwíníye sésa simátíma'mae kuwaná kwemá íma puwíníye Ísu íma mirá siráimbanivo kwemó éna úwoi máyaina'a kemó kumónaumnemo súndamo énamo éna íma endéín-íye Ísu siráíye.

²⁴ íma puwíníyemo siráan-kwaasi kemá Yóni úne. mináímbá kwésimatimatuwe'a aúváívimba kwéagaisuwaunda mináímbá árair-aimban-íye. ²⁵ Ísumo mairáim-bayaima évaka'a agaé'a évaka'a íma agairáunda pó'a amápa'o agaisuwé'o é'a maranéí káátamaranaumpo náávara maránaumnemo sé'a súne.

kemá Yóni súnda-aimba ánásaiye.

xcv

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai
The New Testament in the Kosena Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kosena

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

363afe94-0b4c-5e94-bf3b-b68ce841dec7